UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Klára KAUTSKÁ

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Podatelna
09 -04- 2009
Čís. 2510 příl. 8

MOTIVAČNÍ A AKTIVIZAČNÍ PRVKY V HUDEBNÍCH ČINNOSTECH DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Bakalářská práce

MOTIVATING AND MOBILIZING ELEMENTS IN MUSIC ACTIVITIES OF CHILDREN

BA Theses

Vedoucí bakalářské práce: doc. Paedr. Hana Váňová, Csc.
Autor bakalářské práce: Klára Kautská
Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy
Forma studia: prezenční
Bakalářská práce dokončena: duben 2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Praze dne 4.4 2009 Podpis: .

Mé poděkování patří vedoucí práce doc. Paedr. Haně Váňové, Csc. za podnětné rady při psaní práce, dále paní učitelce Miroslavě Martincové, u které jsem realizovala výzkumnou část a zejména svým rodičům, kteří mě podporovali při psaní této práce i při studiu.

Anotace

Předmětem bakalářské práce byl inventář motivačních a aktivizačních prvků v hudebních činnostech dětí předškolního věku.

V teoretické části se práce zabývá motivací a aktivitou obecně. Vymezuje základní pojmy motivace, motiv, motivace v hudebních činnostech, aktivita, aktivace, aktivizační úroveň v souvislosti s předškolní výchovou.

V části výzkumné tyto poznatky převádí do praxe a ověřuje účinnost zvolených motivačních a aktivizačních prvků v hudebních činnostech.

Annotation

The topic of my bachelor essay is an inventory of motivational and activating elements/components in music activities for chlidren at preschool age.

The theoretical part deals with motivation and activity in general.It defines basicconcepts such as motivation,motive,motivation on music akactivities, activity, activation, and activating level relating to preschool education.

These elements are shown in practice in the second part where the effectivenessof the chosen motivational and activating elements is verified.

Klíčová slova

Motivace , motiv, aktivita, aktivace, aktivizační úroveň, hudební činnosti

Key Words

Motivation, motive, activity, activation, activating level, music activites

OBSAH

Úvod
1. Pojem motivace a její vymezení 7
1.1. Funkce motivace 7
1.2. Dělení motivace 8
1.3. Pojem motiv 10
1.4. Jak vzniká motiv 12
2. Hudební aktivita 13
2.1. Aktivizační prvky 13
2.2. Aktivace a aktivizace 14
2.3. Aktivizační úroveň 14
3. Motivace ve vyučování 16
3.1. Role učitele v hodinách hudební výchovy 16
4. Hudební činnosti 18
4.1. Inventář motivačních prvků v hudebních činnostech 19
5. Výzkumná část práce 23
5.1. Předmět, cíl, základní pracovní hypotézy 23
5.2. Organizace, průběh a metodika výzkumu 24
5.3. Plán výuky 25
5.4. Test hudebnosti 26
5.5. Průběh jednotlivých lekcí experimentální výuky 29
5.6. Záznam úspěšnosti motivačních prvků v průběhu výzkumu 58
5.7. Interpretace výsledků výzkumu a verifikace hypotéz 62
Závěr 64
Literatura a informační zdroje
Přílohy

Úvod

„Motivace je jako láska a štěstí. Je to vedlejší produkt. Pokud se do něčeho pustíte, motivace k tomu, abyste vytrvali, přijde sama, a objeví se, když ji budete nejméně čekat."

John Bruner

Motivace i aktivita jsou v posledních letech často používané termíny při práci s dětmi. Motivace je z pohledu pedagoga jakási „zázračná síla", která dokáže v dětech probudit žádoucí aktivitu. U dětí předškolního věku je motivace asi nejdůležitější. Její přítomnost či absence může ovlivnit následnou činnost. V tomto období má také velký vliv na udržení pozornosti a vtáhnutí dítěte do aktivity.

Motivace i aktivita dětí kladou často na přípravu pedagoga značné nároky. Často jsem si při přípravě motivace kladla otázku, zdali je motivace zajímavá, jestli splňuje všechno/co by měla správná motivace mít a zdali s ní děti zaujmu a vzbudím v nich aktivitu. V teoretické části své práce jsem se proto zabývala pojmem motivace, jaké je její vymezení a co všechno může být pro dítě motivující v hudebních činnostech. Dále také pojmy aktivita, co pod tento pojem z hlediska hudební oblasti spadá a aktivizací.

V praktické části jsem se tyto teoretické poznatky pokusila aplikovat na vybraném vzorku předškolních dětí, u kterých, jak jsem již uvedla, je motivace velmi důležitá.

V úvodu bych ještě ráda zmínila proč jsem si toto téma zvolila. Již jako malá jsem měla ráda hudební výchovu a není tomu jinak i při mé práci v mateřské škole, kde v dnešní době motivace v hudebních činnostech často chybí. Ve své práci jsem se proto snažila využít inventáře motivačních prvků, který v dětech vzbudil velkou aktivitu a zájem o hudební činnosti.

1. Pojem motivace a její vymezení

Pojem motivace pochází z latinského výrazu *movere*, což znamená hýbat se, pohybovat se a označení pohnutek vedoucích k chování. Obecně vzato je motivace vždy určitý soubor pohnutek, který podněcuje dítě k určité činnosti nebo vede dítě k určitému cíli. Motivace je jakýsi dynamicky uspořádaný zdroj vnitřních faktorů, které ve formě aktuálních či trvalých pohnutek k chování podněcují člověka k činnosti.

M. Nakonečný[1] chápe motivaci jako proces iniciovaný výchozím motivačním stavem, v jehož obsahu se odráží deficit ve fyzickém či sociálním bytí jedince, a směřující k odstranění tohoto deficitu, které je prožíváno jako určitý druh uspokojení. Oproti tomu v další knize[2] motivaci vymezuje jako proces energetizace, řízení a udržování chování (jednání). Uvádí zde také definici P. Th. Younga (1961), který motivaci chápe jako proces aktivace chování, udržování aktivity a řízení vzorce aktivity. B. Winer (1975) pojem motivace definuje jako více či méně krátkodobou tendenci, tedy proces. M. Kodejška[3], definuje motivaci jako určitou mobilizaci vnitřních energetizujících zdrojů a tento stav napětí, touhy se projevit (realizovat se) a radosti z hudebních činností je u předškolních dětí velice zřejmý. Pokud budeme motivaci chápat obecně jako pojem, většinou se vztahuje na vnitřní aktivaci, což znamená na vzbuzování aktivity organismu.

Pod pojmem motivace můžeme spatřit všechny jednotlivci nebo kolektivu připisované pochody, které vysvětlují, nebo nám umožňují chápat jeho chování. I přes veškerá tato vymezení je pojem motivace velmi široký. Obecně by se dalo říci, že motivace zahrnuje i pojmy jako je snažení, chtění, touha, přání či očekávání.

1.1. Funkce motivace

1 NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. 1. vyd. Praha : Academia, 2004. s. 27.

2 NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie*. 1. vyd. Praha : Academia, 2003. s. 195.

3 KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. 1. vyd. Praha : UK v Praze - Pedagogická fakulta, 2002. s. 28.

V praxi bývá většinou funkce motivace opomíjena a stavěna na okraj pozornosti učitele. Pokud není její funkce dostatečně chápána, může to vést k tomu, že motivace vystupuje jako izolovaný prvek. Učitel si často neuvědomí plně funkci motivace. Funkcí má motivace více, přesto jsou nejvíce známé funkce dvě.

První je funkce energetizující a druhou funkce usměrňující lidské nějaké nedostatky v jeho fyzickém a sociálním bytí (konání).[4] Funkcí motivace je taktéž uspokojení potřeb jedince. Podle M. Nakonečného[5] je funkcí motivace subjektivně účelné zaměření chování jedince, které je spojeno s jeho energetizací a udržováním, dokud nebude dosaženo původního, nebo náhradního cíle.

Funkcí motivace je taktéž dosažení určitého cíle v dané situaci. O tom rozhoduje kognitivní zpracování informace.Jednou z nejdůležitějších funkcí motivace je zejména udržení pozornosti dítěte po dobu trvání činnosti. Zde můžeme zjistit, zdali motivace opravdu plní svojí funkci a zda-li je dítě plně soustředěné. Domnívám se, že někteří pedagogové si stále plně neuvědomují funkci motivace. Při svých hospitacích v mateřských školách jsem se většinou setkala s názory, že motivace není důležitá. Často jí pedagogové chápou spíše jen jako divadlo pro děti, které jim přidělává starosti a něco nad čím musí trávit čas.

1.2. Dělení motivace

Motivace se dělí na vnitřní a vnější. Vývojová psychologie naznačuje, že v období školní docházky dříve nastupuje motivace vnější. Výzkumy, které byly prováděny v minulých letech, ukázaly úzkou propojenost mezi oběma druhy. Pro uplatnění vnitřní motivace bývá často hlavním zdrojem úkol a naopak zdrojem vnější motivace bývá výsledek činnosti. I přesto není jejich vymezení zcela jednotné.

1.2.1. Vnitřní motivace

Vnitřní motivace má často u žáků vliv na jejich úspěšnost. Pokud se v nabízené činnosti více angažují a více se o ní zajímají, mohou tak vykazovat vyšší kvalitu porozumění. Vnitřní motivace také úzce souvisí se zájmy žáka a může být ovlivněna i jinými faktory či zdroji. Pokud žák například zpívá mimo vymezené

4 SKALKOVÁ, JARMILA *Aktivita žáků ve vyučování. 1. vyd.* Praha : SPN, 1971. s. 83-84.

5 NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie.* 1. vyd. Praha : Academia, 2003. s. 195-196.

hodiny v mateřské škole je jisté, že je zde nějaký vnitřní motiv. Pokud je vnitřní motivace navozena, bývá velmi stálá. V poslední době vyvstává otázka, zdali je opravdu dostatečná při množství nároků, které jsou na žáka kladeny. U předškolního věku převládá motivace vnější. I přesto se ale s vnitřní motivací můžeme setkat. Pokud chce žák být například dobrý hráč na kytaru jako jeho příbuzný, jedná se o vnitřní motivaci.

1.2.2. Vnější motivace

Vnější motivace nemusí mít vždy stejnou dobu trvání. Rozlišujeme ji z časového hlediska na **dlouhodobou**, což bývá většinou touha něčeho dosáhnout či se dostat do vysněného hudebního souboru a na **krátkodobou**, kde bývá motivem většinou odměna či pochvala.

Vnější motivace má čtyři druhy:

1. Externí regulace

Motivace je iniciována výhradně vnějšími činiteli. Většinou to bývá jiná osoba nabízející odměnu. Příkladem může být, že dítě něco udělá, protože ví, že za to bude pochváleno.

2. Introjektovaná regulace

Žák přijímá určitá pravidla, ale vnitřně je neakceptuje. Například dítě ví, že se má ve školce určitým způsobem chovat a pokud by se tak nechovalo, mohl by se dostavit pocit viny.

3. Identifikovaná regulace

V tomto typu motivace dítě přijímá určitá pravidla a bere je za své. Chápe a uvědomuje si důležitost určitých věcí, jedná ochotně a z vlastního rozhodnutí.

4. Integrovaná regulace

Vývojově nejvyšší forma vnější motivace. Činnosti dělá dítě z vlastního popudu a motivací je důležitost dané činnosti a jejího výsledku.

Vnější motivace se v předškolním věku vyskytuje častěji. Nejčastější formou bývá odměna za danou činnost. Dítě tedy věc udělá, ale zároveň za to něco očekává.

Nedělá to tedy z vlastního přesvědčení, ale proto, aby se někomu zavděčilo a ten je za to odměnil.

1.3. Pojem motiv

Pojem motiv vyjadřuje vnitřní pohnutku chování nebo hodnocení uváděné jako důvod jednání. Jde o vnitřní psychický stav, který bývá komplementární s potřebami. Motivy se třídí podle původu či vzniku (motivy primární, sekundární, vrozené, získané), podle uvědomění a podle orientace na prostředky a cíle. Motiv představuje současně i jedno z kriterií hodnocení lidské činnosti a jednání.Také představuje pohnutku vědomého jednání či chování a podnět k nějakému činu. Dalo by se říci že motiv má tři složky **potřeby, zájmy a ideály.**

1.3.1. Potřeby

Potřeba je jedna ze základních forem motivů. Jedná se o stav organismu vyvolaný deficitem v biologické nebo sociální oblasti. Uspokojení potřeby vede k redukci nedostatku. Jak uvádí M. Nakonečný[6], potřeby vyjadřují výchozí motivační stav, který je vývojem (zkušeností) zpředmětňuje, tj. nachází určitý objekt činnosti a s ním spojený instrumentální vzorec chování.

Potřeby dělíme na **primární a sekundární.** Mezi primární potřeby spadá, co má člověk již vrozené a uspokojení vede k nezbytnému přežití organismu. Jedná se především o biologické a fyziologické potřeby. Oproti tomu potřeby sekundární se utváří až v průběhu života. Do nich spadají potřeby sociální, psychické, kulturní a potřeby vyšší (potřeba lásky, bezpečí, sociálního kontaktu aj.). Nejznámější dělení potřeb pochází od amerického psychologa A. H. Maslowa, který potřeby rozdělil do třístupňové pyramidy, na jejímž nejnižším stupni je potřeba seberealizace a naopak na stupni nejvyšším jsou základní potřeby, jejichž uspokojení potřebujeme bezprostředně k životu. V dnešní době se velmi často mluví o potřebách dítěte předškolního věku a často se dočteme i o respektování těchto potřeb.

I přes toto konstatování se domnívám, že některé potřeby bývají často opomíjeny a v důsledku toho můžeme u některých dětí pozorovat určitou formu deprivace.

6 NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování.* 1. vyd. Praha : Academia, 2004. s. 27.

1.Základní potřeby	2.Psychologické potřeby	3. Potřeba seberealizace
Biologické potřeby (fyziologické) Potřeba potravy Potřeba vzduchu Potřeba bezpečí, ochrany - jistota,zázemí (v ohrožení, při pocitu nejistoty)	Potřeby sounáležitosti Potřeba lásky Potřeba uznání	Poznávací potřeba Estetická potřeba Touha seberealizace

Při neuspokojení potřeb může dojít k **deprivaci.** Toto slovo pochází z latinského *deprivere*. Je to stav organismu, který je vyvolaný dlouhodobým neuspokojováním potřeb.

1.3.2. Zájmy

Zájem jako pojem patří k nejméně jednotně vymezovanému psychologickému pojmu. Většinou se projevuje v zaměřenosti pozornosti, myšlenek, úmyslů, potřeb a přání. Zájmy jsou proto velmi specifickými motivy kulturní a zejména poznávací činností člověka. Jsou spojeny se snahou blíže se seznámit s určitým předmětem a hlouběji do něho proniknout. Mnohdy to bývá označeno jako kognitivní potřeba. Zájem můžeme chápat taktéž jako činnost, do níž je člověk ochoten vkládat čas a úsilí.

Složky zájmu jsou dvojího typu. Kognitivní, neboli poznávací a emocionální, neboli citovou. Zájmy můžeme rozdělit na **dva druhy**.

Prvním druhem jsou zájmy se **zaměřením na určitou činnost**. Například zájmy sportovní, umělecké, čtenářské nebo přírodovědné. Druhým druhem jsou zájmy, které dělíme podle **stupně aktivity**. Prvním jsou aktivní zájmy, například hudební zájem, kdy dítě navštěvuje nějaký kroužek. Druhým jsou pasivní zájmy, kdy dítě dochází například pouze na koncerty, ale hudbě se aktivně nevěnuje.

Zájmy vznikají a utváří se v průběhu života. Velký vliv na tvorbu zájmů má prostředí, vnitřní předpoklady (schopnosti), čas, ale také pohlaví. Jiné zájmy mají dívky a jiné naopak chlapci. Zájmy se mohou v průběhu života měnit a zejména v mladším školním věku jsou velmi nestálé.

1.3.3. Ideály

Poslední formou motivů jsou ideály. **Ideály** jsou v podstatě zvnitřněné normy či morální principy.Ideál je pro člověka častým vzorem k nápodobě. U dětí jím bývá velmi často kamarád a v pozdějším věku nějaká slavná osobnost. Je to většinou obraz toho, jakým by člověk chtěl být.

Pojetí ideálu se mění v období ontogeneze. Postupně si vytváříme mravní ideál. Výběr ideálu může ovlivnit hned několik činitelů najednou. Většinou to bývají zprvu rodiče, učitelé či spolužáci. Ideál bývá fiktivní obraz o kvalitách a většinou se utváří mezi šestnáctým a sedmnáctým rokem života.

1.4. Jak vzniká motiv

Ve vyučování se používá pojmu motivace více než pojmu **motiv**. Jak uvádí J. Skalková[7], v konkrétním vyučovacím procesu není totiž učební motivace žáků dána pouze jedním motivem. Uplatňuje se složitá struktura různých motivů, z nichž některý se obvykle stává vedoucí. M. Nakonečný[8] uvádí, že motiv vyjadřuje obsah uspokojení. Vznik motivu může ovlivnit více faktorů. Většinou se jedná o uspokojení určité potřeby. Pokud má člověk hlad, má motiv sehnat si jídlo. Motivem ve vyučovacím procesu může být v podstatě cokoliv. Může to být například osobnost učitele nebo obsah vyučovací hodiny. Motiv vzniká na základě určité potřeby. Většinou vzniká působením určité naděje na úspěch. Pokud mají lidé silný motiv k výkonu, získávají z toho obrovské uspokojení. Motivy mohou být jak biologické, u nich to souvisí s potřebou jídla a pití, tak také psychologické. Motivy především vyjadřují tendence vyrovnat se s konkrétními požadavky a nedostatky života a zajišťovat jeho příjemné podmínky. Na vznik motivu mohou mít vliv i kognitivní procesy. Téměř všichni lidé touží po tom, aby podávali dobrý výkon. Povzbuzuje to uznání okolí a může to upevnit sebedůvěru. Zejména u dětí je uznání okolí důležité hlavně pro jejich další rozvoj. Pokud dítě nemá uznání, může motiv jednání ustoupit do

7 SKALKOVÁ, Jarmila. *Aktivita žáků ve vyučování.* 1. vyd. Praha : SPN, 1971. s. 84.

8 NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování.* 1. vyd. Praha : Academia, 2004. s. 27.

9 VÁŇOVÁ Hana. *Hudební tvořivost žáků mladšího školního věku* 1. vyd. Praha: Supraphon, 1989, s. 57

pozadí. Důležitá je taktéž síla motivu výkonu, která nám vyjde pokud naději na úspěch vydělíme strachem z neúspěchu. S tím souvisí často i stanovení cílů. Motivem k tvořivosti také může být, jak uvádí H. Váňová[9], možnost sebevyjádření prostřednictvím vlastních hudebních výtvorů.

2. Hudební aktivita

Hudební aktivita je pojem, se kterým se v rámci hudební výchovy často setkáme.V hudební psychologii je aktivita chápána jako synonymum pro výraz činnosti, dále jako výraz pro uplatnění nějakých schopností, popřípadě dovedností. V muzikologii se používá slovo aktivita v souvislosti se specifikací různých druhů hudebních činností v závislosti k jejich výsledkům. Tím jsou myšleny hudební produkty, objekty či díla. Hudební aktivitu doprovází i prožitek z hudby a estetické city.

Aktivitu můžeme chápat také jako tvoření nových skutečností a hodnot, což předpokládá variabilitu i kategorii náhodných variací. Hudební aktivita souvisí jak s prací učitele, tak žáků. Žákovu hudební aktivitu považujeme za vlastnost jeho osobnosti, která se projevuje v hudebních činnostech a v zájmu o hudbu. Je podmíněna motivací, temperamentem a osobními vlastnostmi. Je podněcována jak vnitřními, tak vnějšími podněty. Za nejběžnější projev hudební aktivity můžeme ve vyučování považovat zpěv a instrumentální hru. I přesto můžeme v těchto hudebních činnostech pozorovat různé stupně aktivity: od motivovaného zpěvu až po potřebu si zazpívat.Vnitřní aktivita dítěte souvisí do jisté míry s pozorností a soustředěností.

2.1. Aktivizační prvky

Aktivita žáků ve vyučování může nabývat reálného významu tím, že má konkrétní didakticko-metodickou podobu. Učitel může získávat reálné povědomí o tom, co jsou aktivizující situace ve vyučování a zároveň si uvědomuje, že je navozuje sám tím, že využívá například životní zkušenosti žáka, vhodně motivuje jeho činnost, klade otázky a formuluje problémy, které má žák řešit. Navozuje tak přímou činnost žáka ve vyučování a využívá tak situací, kdy citové zaujetí může působit na jednání žáka. Dává tím také žákům prostor k vlastnímu získávání vědomostí. Domnívám se, že v hudební výchově jsou **aktivizační prvky** stejně důležité, ne-li důležitější, jako motivace. Právě v souvislosti s aktivizačními prvky se činnost pro

žáka může stát zajímavou. Aktivizujícím činitelem je již samotné hudební dílo, které velmi často nepůsobí samo o sobě, ale vyžaduje i didaktickou interpretaci.

Aktivizačním prvkem může být také sama píseň, hra na nástroj či pohybový doprovod. Dalo by se říci, že to, co je náplní hudební činnosti, je samo o sobě aktivizačním prvkem. Tím, ale také může být i vhodně zvolená motivace, která děti podněcuje k dalšímu výkonu a probouzí v nich aktivitu.

2.2. Aktivace a aktivizace

Pojem **aktivace** se v psychologii objevuje často v souvislosti s pojmem aktivita. Pojem aktivace pochází z latinského *actio*, což znamená jednání, konání nebo činnost. Můžeme říci, že problematika aktivace zastává významnou roli v různých teoriích. Například v behaviorismu byla frekventovanou oblastí spolu s motivací. Aktivace nám také umožňuje vysvětlit některé aspekty osobnosti a dovoluje nám pochopit, proč lidé vyhledávají určité činnosti. Aktivace znamená přechod ke stavu činnosti. Úroveň aktivace často závisí na síle podnětu, potřebě, novosti situace či na speciálních nebo individuálních rozdílech. Jako optimální se zdá být střední úroveň aktivace. Příliš nízká či vysoká úroveň může vést k poruchám činnosti, například trémou. J. Linhart[9] charakterizuje pojem aktivace jako stav mobilizace a pohotovost energetických zdrojů, umožňujících, aby jedinec byl činný (pracoval apod.) na určité úrovni. Pokud se na aktivaci podíváme blíže zjistíme, že se týká většinou komplexního souboru činitelů a zejména těch, které působí, jak již bylo uvedeno, mobilizaci energetických zdrojů. Tím zvyšují výkon jedince. Dalo by se také říci, že jedním z hlavních aktivujících činitelů je motivace.

Aktivizace oproti tomu znamená dané uvedení do činnosti, která je intenzivnější, a rozvinutí dané činnosti. Nejúčinnější aktivizaci dítěte můžeme očekávat od vyučovacího procesu, ve kterém učitel uskutečňuje vazbu mezi žákem a hudebním dílem. Učitel by měl v tomto být spíše rádcem, zejména, když se dítěti něco nedaří.

2.3. Aktivizační úroveň

Aktivizační úroveň žáka, stejně jako jeho aktivita, závisí na řadě faktorů. Úroveň aktivity dětí nemůže učitel často nikterak ovlivnit.

9 LINHART, Josef. *Náhodné variace, struktura a plán v tvořivé činnosti*. 1. vyd. Praha : Academia, 1971. s. 24.

Aktivita vždy vychází z osoby žáka, a proto i on může ovlivnit úroveň své aktivity. Úrovní aktivity existuje hned několik. M. Nakonečný[10] uvádí celkem osm aktivačních úrovní.

- Stav afektu
- Bdělá pozornost
- Ospalost
- Lehký spánek
- Hluboký spánek
- Kóma
- Smrt

I přes tuto širokou škálu úrovní se v předškolním věku můžeme setkat jen s některou z nich. Především je nutné zmínit, že ne vždy se to dá vypozorovat. U dětí předškolního věku se můžeme, i když zřídka, setkat se **stavem afektu,** při kterém dochází ke zúženému vědomí, které může to mít vliv na nedostatek sebekontroly. Stává se to často u dětí, které trpí nějakou poruchou. Další úrovní aktivace, která převládá, je **bdělá pozornost.** Tu můžeme charakterizovat jako stav, ve kterém je člověk koncentrovaně zaměřen, jeho činnost je dobrá a má rychlé reakce. S touto úrovní aktivace jsem se setkala u většiny pozorovaných dětí.

U dětí se může objevit také **relaxovaná bdělost**. Zde dochází k mírnému narušení pozornosti, ale i přesto může člověk v této úrovni aktivity disponovat tvořivým myšlením. V některých případech se můžeme u dětí setkat i s **ospalostí**, kde dochází k okrajovému vědomí s občasnými výpadky a nezřetelnému vnímání. V tomto stádiu se může objevit i tzv. denní snění. Činnost je v této chvíli chudá a u dítěte můžeme pozorovat malátné až nekoordinované pohyby. Při realizaci výzkumu jsem se setkala s dítětem, které nekontrolovatelně usínalo, ať vsedě či vestoje. Vliv na jeho aktivitu to mělo značný a mělo to vliv i na práci s kolektivem. Při rozhovoru s paní učitelkou jsem se nedozvěděla nic konkrétního, přestože o tomto problému v mateřské škole věděli.

[10] NAKONEČNÝ, Milan. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. vyd. Praha : Academia, 1997. s. 14.

Jak jsem již uvedla, v mateřské škole se můžeme setkat nejčastěji s bdělou pozorností a relaxovanou bdělostí. Domnívám se, že tyto stupně aktivity převládají.Vliv na to může mít více faktorů. Aktivační úroveň může také ovlivnit momentální rozpoložení dítěte či situace v jeho rodině.

3. Motivace ve vyučování

Každý pedagog musí při výběru vhodné motivace dbát na několik elementů. Tím prvním je **přiměřenost motivace**. Často se může stát, že je motivace dobře vymyšlená i prezentovaná, a přesto cílovou skupinu nezaujme. Přiměřená motivace bývá často klíčem k úspěchu. Druhým elementem můžeme označit kritérium výběru motivace s ohledem na **věk dětí**. Musíme brát ohled na zákonitosti vývoje dítěte. Tříleté dítě potřebuje motivaci jednoduchou a srozumitelnou, často postačí pouze obrázek či pohádka. U předškolních dětí by již měla být motivace složitější. Zde se již může použít více motivačních prvků, protože předškolní dítě má již myšlení i chápání rozvinuté a nedělá mu problémy jednotlivé prvky spojit v celek. Je schopné nejen syntetického vnímání, nýbrž i analytického. I přes všechny důležité aspekty, které musí pedagog respektovat, je velmi důležitá role učitele.

3.1. Role učitele v hodinách hudební výchovy

V dnešní době se nároky na pedagogického pracovníka v předškolním vzdělávání zvyšují. Přesto je několik oblastí, které by zejména v hudební výchově, měl ovládat. Učitel je vlastně prostředníkem mezi rodinou a institucí. Jeho úspěch v hudebně výchovném působení je závislý na teoretické a praktické přípravě, pedagogických schopnostech, pedagogickém taktu. Mezi neméně důležité aspekty patří znalost hudebního materiálu pro předškolní věk, didaktických metod a zejména dovednost hry na hudební nástroje. Nejlépe na klavír, zobcovou flétnu a dětské nástroje.Výsledek jeho výchovné práce velmi závisí na schopnosti vhodně motivovat dítě k aktivnímu osvojování hudby. Učitel má ve všech hudebních činnostech vedoucí úlohu, která spočívá především v cílevědomé a účelné organizaci vlastní práce. U předškolních dětí bývá nenahraditelným a často i jediným vzorem při pěveckých činnostech, jakož i při pohybových, ale i instrumentálních činnostech. Učitel je ten,

který interpretuje hudební skladby a účastní se všech činností. Dětem dává zajímavé podněty a demonstruje nové činnost. Zůstává otázkou, jaké jsou tedy nejpodstatnější dovednosti, které by měl učitel mít.

Jako první bych určitě zmínila kvalitní **pěvecký projev**. Zpěv učitele je pro děti často jediným vzorem a oporou jejich hlasového projevu. Zpěv by proto neměl být součástí pouze hudebních činností, ale také by měl doprovázet tělesnou výchovu, čtení pohádek a další činnosti. Zpěv učitele může být také vhodně zvolenou motivací, anebo může být spontánním projevem. Domnívám se, že zpěv by neměl být pouze součástí hudební výchovy, ale měl by se prolínat celým pobytem dítěte v mateřské škole. Píseň může také být jakýmsi signálem k další činnosti. Před procházkou si děti mohou zazpívat nějakou písničku, pokud čekají na jiné děti, či zpěv může být jakýmsi svolávacím signálem k rannímu kruhu a je jen na učiteli jak zpěv vhodně využije.

Druhou dovedností je elementární **vokální improvizace.** Tato improvizace rozvíjí zejména improvizační dovednosti dětí. V této dovednosti je proto nanejvýš nutné, aby učitel ovládal rytmizaci a melodizaci jednoduchých veršů a říkadel na dané modely, měl znalosti o hudebně didaktických hrách jako je hra na ozvěnu, echo apod. a rozvíjel tonální cítění dětí. Zde již učitel může využít nástrojů z Orffova instrumentáře. Pokud učitel zvolí jednoduchá říkadla, stanou se pro dítě radostí. Jednou z hlavních dovedností učitele by měla být **hra na nástroj.** Učitel by měl ovládat hru na klavír, který neustále potřebuje ve vyučovacím procesu. Měl by také ovládat základy hry na sopránovou flétnu a kytaru, jakož i hru na dětské hudební nástroje, a umět své znalosti využít. Jde zejména o schopnost zimprovizovat jednoduchý doprovod písně, předehru či dohru a dle potřeby písně transponovat, umět zahrát a zazpívat dostatečné množství písní. Zásobník písní je u většiny dnešních učitelů problém. Domnívám se, že učitelé často děti učí to, co je vhodné pro ně, ale nikoliv pro děti.

Poslední dovedností učitele by měla být schopnost **organizovat a vést hudební činnosti.** U tohoto požadavku se předpokládá aplikace teorie v praxi. Zahrnuje ovládání dirigentských úkonů, potřebných k řízení zpěvu a instrumentální činnosti, stejně jako umění vhodně aplikovat rozmanité formy, metody a prostředky. Úspěch práce učitele závisí na několika vnějších faktorech. Tím prvním je materiální vybavení školy, které je esteticky podnětné, a je také obrazem vkusu učitele. Škola by

měla být také dostatečně vybavena hudebními nástroji, jako je klavír a dětské hudební nástroje.

4. Hudební činnosti

Hudební činnosti se dělí na čtyři druhy. Pěvecké činnosti, poslechové činnosti instrumentální činnosti a hudebně pohybové činnosti.

Pěvecké činnosti zahrnují práci s písní. Uspokojují především přirozenou potřebu dítěte vnímat všemi smysly a také se aktivně projevovat. Hudbě, jejíž rytmus i forma vyžadují určitou kázeň, se dítě ochotně podřizuje. Při pěveckých činnostech se rozvíjejí základní hudební schopnosti. Při zpěvu je dítě vždy plně aktivní - chce písně zazpívat samo, naučit se je a hudebně se projevit. Zpěv bývá často léčebným prostředkem. Do pěveckých činností ovšem spadají i průpravná a přípravná cvičení či intonační cvičení.

Poslechové činnosti mají stránku sluchovou a emocionální. U dítěte předškolního věku vyvolá poslech alespoň chvilkové soustředění a jindy zase touhu se aktivně zapojit. Poslechové činnosti v mateřské škole mají své specifické přístupy. Poslech je začleňován do všech hudebních činností. Dítě v předškolním věku má rádo skladby zvukomalebného charakteru, které mají určitý námět a vyvolají u dítěte asociaci či konkrétní představu. Pozornost dítěte také upoutají skladby s výrazným tempem, rytmem, zajímavými prvky či neotřelým nápadem. Poslechové činnosti jsou také často spojovány s pohybem. Při poslechových činnostech je nutné dbát na to, aby úryvek nebyl ani příliš dlouhý, ale ani příliš krátký, vzhledem k pozornosti dítěte. Poslech by měl být vždy aktivní, proto je dobré dítěti zadat nějaký úkol. Například aby poznalo nástroje, které se v ukázce objeví nebo si zkusilo představit nějaký zážitek, či zkusilo určit charakter skladby. Pokud budeme hledat píseň pro poslech, je nutné brát ohled na věk dětí.

Instrumentální činnosti jsou spojovány zejména s Orffovým instrumentářem. Hra na tyto nástroje je pro děti přitažlivá a urychluje rozvoj hudebních schopností. Podněcuje taktéž zájem o hudbu. Hudební nástroje jsou využívány především jako prostředek zvukomalby při vyprávění příběhů a při práci s písní či s říkadlem. Děti tak mohou více vnímat hudbu. Děti s nástroji rády experimentují, zvuky, které nástroje

vydávají, jsou pro ně potěšením. Hra na nástroje vychází z jejich přirozené hravosti a zvídavosti. Čím více zvuků děti samy naleznou, tím více mohou vykreslit atmosféru či sdělit pocit, který právě prožívají. Nejdostupnějším nástrojem pro dítě je jeho vlastní tělo. Hra na tělo se využívá i v pohybové výchově. Pro dítě je to něco neobvyklého, rádo zkouší různé variace. Pokud si dítě osvojí koordinaci pohybu již při hře na tělo, má pohotovější a přesnější instrumentální hru. Je možné z jejich hry udělat také hudební pohádku, kdy by každý hrál jiný motiv nějaké postavy. Hra na nástroje pro dítě představuje cennou zkušenost. Učitelé se často domnívají, že by děti měly již hrát bez jakýchkoliv komplikací anebo vůbec ne. V některých mateřských školách mají pouze ozvučná dřívka a děti na ně hrají většinou jednotný doprovod. Domnívám se, že mateřská škola by měla mít dostatek nástrojů a ty by měly být dětem přístupné.

Posledním typem hudebních činností jsou **hudebně pohybové činnosti.** Dochází zde k propojení písní a jiných hudebních forem s tanečním pohybem. Důležité je, aby hudební i pohybový projev byly v souladu. Hudba souvisí s rytmem a rytmus může vyvolat určité pohybové reakce, například pohyby hlavou, podupy apod. V této činnosti je základem umět se správně pohybovat, abychom mohli hudbu vyjádřit pohybem. U dětí to spojujeme zejména s vypěstováním kultury pohybu. Nejdříve je tedy nutné osvojit si elementární taneční dovednosti. Při pohybové výchově nám mohou velmi pomoci hudební nástroje, které uvádějí správný rytmus a tempo. Hudební doprovod je důležitý zejména v těch činnostech, ve kterých mají děti reagovat na určité změny v tempu či rytmu. Učitel by měl mít ovšem stále na paměti, aby děti měly radost z pohybu, která by neměla vymizet. Důležitá je taktéž před každou takovouto hodinou pohybová průprava.V mateřských školách příliš často nedochází k rozvoji těchto činností. Nejčastěji jsou zařazeny do vzdělávacího programu pěvecké a hudebně pohybové činnosti. S poslechem se mateřských školách příliš nesetkáme.

4.1. Inventář motivačních prvků v hudebních činnostech

Inventář motivačních prvků zahrnuje elementy, které jsou známé, ale i přesto nejsou všechny využívané. Mnohdy učitel ani zdaleka nevyužije vše, co mu motivační prvky nabízí. I přesto, že můžeme u všech hudebních činností využít v podstatě stejnou motivaci. V některých případech se mohou motivace nepatrně odlišovat. V hudebních činnostech můžeme jako motivaci použít

- Obrazový materiál
- Dramatizaci a příběhy
- Rozhovory
- Hry a soutěže
- Pochvaly, odměny a hodnocení
- Loutky

Obrazový materiál může mít jakoukoliv formu. Dalo by se říci, že zde je motivace podmíněna fantazií učitele, který materiál připravuje. Především by materiál neměl být nijak výrazný a ne příliš dokonalý. Pokud je obraz příliš dokonalý, dětem není příliš blízký. Obrazový materiál je snadno dostupnou pomůckou, kterou můžeme najít v nějaké knížce či můžeme se pokusit něco vyrobit. Děti vždy ocení, když je to něco neobvyklého. Z obrázků můžeme stvořit i leporelo, které může kopírovat děj písničky a posloužit i jako pomůcka k písničce. Pokud jde o obraz, je dobré, aby byl přiměřeně veliký, a aby na něj děti viděly a současně byly vidět i určité detaily. Pokud je obrázek příliš malý, děti nemusí zaujmout. Ve svém výzkumu jsem použila taktéž obrazový materiál, a pokud byl vhodně použit působil jako vhodná motivace.

Jako další motivační prvek můžeme při hodinách hudební výchovy využít **dramatizaci a příběhy.** Pro děti je tato forma přitažlivá a velmi vhodná. Dramatizací příběhu děti snáze vtáhneme do děje. Dramatizace může být i použita do hodin, ve kterých pouze opakujeme známé písničky a může z toho vzniknout hudební pohádka. Pokud použijeme jako motivaci obsah, který provází hodiny hudební výchovy jako celek, a děti jsou součástí příběhu, může dojít ke zvnitřnění motivace. Příběhy by neměly být příliš dlouhé a měly by mít zajímavý příběh. Při výzkumu jsem zvolila tuto formu motivace jako stěžejní. Děti byly pomocníky strašidla Hudlyšpína a pomáhaly mu získat klíče do světa Hudby.

Rozhovory mohou posloužit jako vstupní i jako průběžná motivace. Mělo by dojít ke spojení rozhovoru a jiného typu motivace. Samotný rozhovor by mohl být doplněn o obrazový materiál.

Motivace formou **her a soutěží** je vždy účinným prostředkem. V dětech dokáže vzbudit větší výkony. Často se zde projeví i děti, které jindy působí nejistým dojmem.

Velmi důležitým motivačním prvkem jsou **pochvaly, odměny a hodnocení.** Domnívám se, že tato motivace by měla být vždy využita. Pro děti, zejména předškolního věku, je hodnocení velmi důležité z hlediska sebepojetí, a proto bychom měli děti vždy hodnotit kladně. Odměnou může být jakékoliv razítko, či obrázek. Můžeme ho rozstříhat a děti za každou hodinu dostanou jeden díl. Tuto formu motivace jsem ve svém výzkumu využila. Děti sbíraly klíče a ke konci již sledovaly spíše než počet klíčů jejich barvu.

Jako doplněk k dramatické motivaci se většinou využívá **loutek.** Ty by měly být vždy přiměřeně veliké, aby s nimi mohly manipulovat i děti, a mohly ve skupinkách vymýšlet scénky.

Jak jsem již uvedla, při hudebních činnostech můžeme použít vesměs stejné motivační prvky. Nicméně můžeme využít i činnosti, které jsou k té hudební nejbližší.

U **pohybových činností** závisí vše na působivé motivaci. Můžeme zde využít různé druhy umění. Motivačně vhodně působí kostýmové doplňky a rekvizity, které děti inspirují ke spontánnosti a přirozenosti jejich pohybu. Děti si mohou také rekvizitu samy vyrobit. Motivace slovy je vhodnou motivací stejně jako motivace průběžná, kterou tvoří jakési vstupy, které buď tématicky spojují jednotlivé situace či aktivizují spontánní pohybový projev dětí. Aby si děti mohly vybavit pohyb snáz, je nutná srozumitelná a dětem blízká motivace. Často se zde využívá různých přirovnání typu: *Dupeme jako ježci. Chodíme tiše jako myšky, Tančíme jako víly.* Vhodnou motivací je i pohybový projev vyučujícího, který vše dětem názorně předvede. Můžeme s dětmi hrát také různé hudebně štafetové nebo imitační hry.

Motivací zde může být i dynamický příběh, který má určitý pohybový děj. Pro děti jsou takové písně přitažlivé a líbivé. Zvláště pokud je zde více různých pohybů, které se opakují. Či pokud je jim téma blízké.

U **poslechových činností** je motivace důležitá především z hlediska udržení pozornosti dětí při poslechu určitého úryvku. Již samotná hudba je přiměřenou motivací, zejména její emocionální, rytmická a obsahová složka. Pokud dětem umožníme kontakt s hudbou, která je zaměřená na určitý žánr, styl a bude pro děti neznámá, můžeme navodit v dětech očekávání a podnítit i aktivitu. Při poslechu je

důležité i citové zaujetí. U předškolních dětí musíme dbát na to, aby poslech nikdy netrval déle než dvě minuty. Pak již děti ztratí pozornost. Úryvky by měly být, jak jsem již uvedla, něčím pro děti přitažlivé, měly by mít určitý děj, být něčím zajímavé. Řada světových autorů napsala díla vhodná pro tento věk. Je přitom nutné brát v úvahu, že děti musí mít během poslechu vždy nějaký úkol. Ten může posloužit jako vhodná motivace pro další činnost. Ve svém výzkumu jsem při první poslechové hodině dětem zadala úkol, aby poslouchaly co zpívá sněhová vločka. Pro děti to bylo něco nového a mohly se vžít do situace pomocí hudby.

Pěvecké činnosti, jak by se na první pohled mohlo zdát, nejsou na motivaci příliš jednoduché. Již samotné naučení nové písně může působit motivačně. Přesto je dobré využít současně například loutek či obrazového materiálu. Pokud zvolíme vhodnou vstupní i průběžnou motivaci, je to základ k úspěchu. Předškolní děti zpívají rády a často i při svých hrách mezi sebou. Můžeme proto jako motivaci zvolit i pohybovou hru s písničkou, například Zajíček ve své jamce, či nějaké cviky se zpěvem, jako např. Měl jsem myšku tanečnici. Samozřejmostí je vhodně zvolená motivace pro předškolní věk.

Instrumentální činnosti mohou být motivované stejně jako pěvecké činnosti, pouze s tím rozdílem, že musíme u dětí motivovat i hru na nástroj. Ve svém výzkumu jsem jako motivaci použila přiřazení nástrojů k postavám z písničky. Tato motivace se ukázala jako velmi vhodná, zejména pro děti, které hrály na nástroj a snáze si vybavily co mají říkat. Vhodnou motivací mohou být i hry s využitím hry na tělo, například na jména, či různé hry na rytmus. Děti se pak lépe vcítí do hry s nástroji.

Domnívám se, že motivace je v hudebních činnostech velmi podnětná. Dokáže v dítěti probudit zájem o hudbu a její složky a může vzniknout nový zájem. Hudba na dítě působí uklidňujícím dojmem a svojí pravidelností vnáší do dnešního světa alespoň jistý řád, který děti v dnešní době postrádají. I přesto, že dnes rodiče dětem nezpívají, může být dítě svým výkonem ve školce motivováno ke zpěvu i doma.

5. Výzkumná část práce

5.1. Předmět, cíl, základní pracovní hypotézy

Předmětem výzkumu byl inventář motivačních a aktivizačních prvků při výuce hudebních činností dětí předškolního věku Dále bylo předmětem výzkumu sledovat jak vhodně zvolená motivace, činnost pedagoga a jeho vliv na respondenty ovlivní samotnou práci respondentů.

Pro výzkumnou práci byly stanoveny tyto **základní pracovní hypotézy:**

1. Vhodná motivace může podnítit hudební aktivitu dětí.
2. Dynamické typy motivace zaujmou více chlapce, naproti tomu dívky zaujmou více výtvarné typy motivace.
3. Různorodost motivačních prvků může mít vliv na aktivitu žáka
4. Zadání úkolu žákům mimo hodiny hudební výchovy může ovlivnit trvání motivace do hodiny následující.
5. Pokud bude mít motivace jednotící prvek, může ovlivnit aktivitu žáka.

5.2. Organizace, průběh a metodika výzkumu

5.2.1. Stanovení výzkumného vzorku

Výzkumná část práce byla realizována v jedné mateřské škole v Praze 6 v období od konce října 2008 do konce ledna 2009. Výzkumná část práce byla realizována v dopoledních hodinách, proto byly děti rozděleny dle kritérií učitelek mateřské školy. Skupina čítala 21 dětí. Výběr respondentů byl předem určen a nemohla jsem ho nikterak ovlivnit.

5.2.2.Časový harmonogram výzkumu

Časové období výzkumu	Náplň výzkumné práce
Čtvrtý týden v říjnu 2008	1. část výzkumu - vstupní pozorování ve skupině
První týden v listopadu 2008 - Třetí týden v lednu 2009	2. část výzkumu - experimentální část výzkumu na vybraném vzorku dětí
Čtvrtý týden v lednu 2009	3. část výzkumu - výstupní pozorování

5.2.3.Metody výzkumu

Pro svojí práci jsem si zvolila tyto metody výzkumu:

1. Test hudebnosti
2. Pozorování
3. Experiment

5.3. Plán výuky

Hodina	Datum	Obsah výuky
1.	21.10.2008	Vstupní test hudebnosti, seznámení s Hudlyšpínem a naučení se první písně Lečo
	28.10.2008	Podzimní prázdniny
2.	4.11.2008	Točíme kolečko - naučení se písně s pohybovým doprovodem
3.	18.11.2008.	Ve městě i ve vůkolí - píseň s doprovodem Orffových nástrojů.
4.	25.11.2008	Zima - poslech písně z cyklu Čtvero ročních dob od Antonia Vivaldiho
5.	2.12.2008	Mikuláš - naučení se písně s pohybovým doprovodem
6.	9.12.2008	Půjdem spolu do Betléma - naučení písně
	16.12.2008	Hodina není - příprava na besídku
7.	6.1.2009	P. I. Tschaikovski, Louskáček balet Trepak - poslech písně
8.	13.1.2009	Sněhulák - píseň s doprovodem Orffových nástrojů
9.	20.1.2009	Vláček - naučení se písně s pohybovým doprovodem
10.	27 1.2009	Poslední hodina - výstupní test hudebnosti, zopakování všech písní a konec příběhu

5.4. Test hudebnosti

Test hudebnosti jsem dětem zadala první hodinu, těsně před tím, než jsem s nimi začala pracovat. Vycházela jsem z tématu, které se bude prolínat všemi hodinami, a proto jsem příběh motivovala paní Hudbou, která občas na něco zapomene a neví, zdali to co hraje je dobře či špatně. Pomocníky jí měly být děti, které budou pomáhat Hudlyšpínovi hledat ztracené klíče. To děti ještě nevěděly, a proto jsem jako hlavní postavu zvolila paní Hudbu. „Milé děti. Dnes, když jsem se ráno probudila, jsem u sebe v pokoji uviděla pod oknem malinkou postavičku. Nevěděla jsem, kdo to je. Byla to paní Hudba, která si nemohla vůbec na nic vzpomenout. Nepoznala dokonce ani falešný tón v písničce, a proto mě poprosila, abych našla někoho, kdo by jí s tím pomohl. Myslím, že vy mi určitě dobře poradíte."

5.4.1.Zadání testu hudebnosti *(Obrazové zadání příloha č. 1)*

1. **úkol:** „První věcí, na kterou si paní Hudba nemohla vzpomenout, bylo, jak zní falešný tón a jestli ho pozná. Zkusila jsem jí zahrát tři písničky. Některé byly v pořádku, ale někde mi přeci jen někdo prsty začaroval a vklouzl mi tam falešný tón. Nahoře máte tři obličeje, které ale nemají pusy. Jestli se budou smát, nebo mračit záleží na vás.Když zahraji celou písničku dobře, nakreslíte tam pusu, která se směje. Pokud mi někdo začaruje prsty a já tam zahraji něco, co tam být nemá, nakreslíte pusu jak se mračí." Dětem jsem první úkol nejprve předvedla na písni Maličká su a ony měly poznat jestli byl s chybou (byl), a až poté jsem jim zahrála píseň Lečo, ve které jsem zahrála jeden špatný tón. Poté jsem zahrála Ovčáci čtveráci bez falešného tónu a jako třetí píseň opět Lečo, tentokráte již správně. Vždy jsem ukázku dvakrát zopakovala, aby si děti byly jisté.

2. **úkol:** Druhým úkolem bylo poznat, jestli je melodie vysoko či nízko. Písničky jsem volila záměrně takové, které děti znaly. Při tomto úkolu jsme si je společně zazpívaly, aby se jim lépe poznávalo „Když si paní Hudba jednoho dne vyšla na procházku, uslyšela kolem sebe zpívat ptáčky. Jeden z nich zpíval krásně vysokým hlasem, ale ten druhý měl hlas tak hluboký, že bručel jako medvěd. Poznáte děti, který z těch dvou

ptáčků zpíval vysoko a který nízko?" První píseň byla Běží liška k Táboru, kterou jsem zahrála v tónině C dur. Druhá píseň byla Ovčáci čtveráci zahraná v tónině G dur.

Děti měly zakroužkovat buď krátkou nebo dlouhou linku. Pokud chtěly, mohly to i samy nakreslit. Měly to předkreslené proto, aby lépe pochopily zadání úkolu. Názorné předvedení je v tomto věku velmi důležité. Dvě písně jsem zvolila záměrně, aby to pro děti bylo srozumitelnější.

3. úkol: Třetí úkol se týkal poznání délky tónu. Opět jsem dětem do zadání znázornila jak mají výsledek zaznamenat. „Když paní Hudba poznala, jak který ptáček zpívá, vydala se opět na cestu a cestou potkala dva pejsky. Ten jeden šel opravdu maličkými krůčky, takže toho moc neušel, ale ten druhý běžel hrozně daleko. Ale který z těch pejsků šel pomalu?

Dětem jsem zahrála opět pouze dvě písničky. První byla Skákal pes a druhá Na procházce. Obě písně jsem jim nejprve zahrála celé, aby si je zapamatovaly. Píseň Skákal pes jsem zahrála celou. Pes tudíž utíkal. Píseň Na procházce jsem zahrála jen do šestého taktu. Byla proto kratší.

4. úkol: Předposlední úkol se týkal rozpoznání počtu tónů. Děti měly kreslit pouze kolečka podle toho, kolik si myslí, že hraji tónů. „Paní Hudba již byla ze své procházky unavená a tak si šla domů chvíli odpočinout. Sedla si do svého houpacího křesla a úplně zapomněla, že má vedle na stolku sklenici s korálky. Některé korálky spadly na zem. Ale kolik jich bylo?"

Dětem jsem nejprve opět ukázala jak bude jejich úkol vypadat a jak ho mají zaznamenat. Tóny jsem nehrála v souzvuku, ale odděleně. Pro děti to bylo lepší na zapamatování. Pouze jedenkrát jsem tóny zahrála v souzvuku a většina dětí počet nepoznala. Nejprve jsem zahrála tón jeden, poté dva a nakonec tři.

5. úkol: Poslední úkol se týkal rytmického cítění. Děti měly za úkol poznat, zdali jsou mnou vytleskané rytmické celky shodné či se naopak něčím liší. „Paní Hudba již měla spočítané všechny korálky, které jí spadly, a proto se rozhodla, že si pustí rádio. Z něj se začaly ozývat podivné zvuky, které nebyla schopna vůbec rozpoznat.

Nevěděla vůbec jestli jsou stejné nebo ne. A dokázal by to poznat vůbec někdo?“

Na závěr testu jsem již použila motiv Hudlyšpína a klíčů. Vytleskala jsem dětem nejprve dva rytmy, které byly shodné, a poté dva rytmy, které byly rozdílné. Vždy jsem to několikrát zopakovala.

5.4.2.Vyhodnocení testu hudebnosti

Jméno	Poznávání falešného tónu	Cit pro výšku tónu	Cit pro délku tónu	Tonální cítění	Rytmické cítění	Celkem bodů
Karel	2	4	6	0	4	**16**
Honza	2	4	4	2	0	**12**
Adéla	2	4	4	2	0	**12**
Kryštof	2	4	0	2	4	**12**
Veronika	4	4	4	2	4	**18**
Lukáš	4	4	2	0	2	**12**
Tereza	4	4	4	4	4	**20**
Dominik	0	4	2	0	4	**10**
Valérie	6	4	4	0	4	**18**
Matyáš	0	4	6	0	4	**14**
Kristýna	2	4	2	4	0	**12**
David	2	4	4	4	4	**18**
Lucka	0	4	4	4	0	**12**
Alena	2	2	6	4	4	**18**
Anička	4	4	6	4	0	**18**
Láďa	2	4	6	0	0	**12**
Milan	2	4	4	0	4	**14**
Dana	2	2	6	4	4	**18**
Maruška	2	4	6	2	4	**18**
Ivan	4	4	4	2	0	**14**
Pavel	2	2	2	0	4	**10**

5.5 Průběh jednotlivých lekcí experimentální výuky

Jak Hudlyšpín ztratil klíče

Listy začínaly hrát všemi barvami, venku se již brzy stmívalo a noční ptáci začali opouštět svá hnízda s prvním zábleskem měsíce. V jednom starém hradě na kopci bydlelo strašidlo Hudlyšpín. Nebylo to ovšem obyčejné strašidlo, jak by se na první pohled mohlo zdát. Mělo za úkol hlídat velmi staré klíče. Tyto klíče patřily paní Hudbě, která s nimi otevírala svojí bránu do světa hudby pokud bylo potřeba. Moc často se to nestávalo, protože do světa hudby se může dostat každý člověk kdykoliv se mu zachce. Hudlyšpín si tohoto úkolu velmi vážil a kudy chodil, všude se s ním chlubil. Jednoho večera, když poprvé zahoukala sova a měsíc ozářil krajinu, se Hudlyšpín probudil a hned se mu zdálo, že není něco v pořádku. Protáhl se a podíval se na zeď, kam na hřebík ukládal klíče. Nejprve si pomyslel, že ho šálí zrak, ale když se podíval pořádně, zjistil, že tam klíče nejsou. Hrozně se polekal a začal běhat po hradě sem a tam. Věděl totiž, že získat klíče zpátky není jen tak. Klíče do světa hudby může totiž získat jen ten, kdo se do něj opravdu chce dostat. A hlavně, že vždy v lednu po Vánocích si paní Hudba k němu chodí pro klíče, aby zjistila, že jsou v pořádku a zkouší s nimi odemykat bránu. Hudlyšpín také věděl, že ke každému klíči se váže jistý úkol, a že pokud je splní člověk všechny, zjeví se před ním brána do světa hudby. Hudlyšpín se proto rozhodl, že své pomocníky musí najít co nejrychleji, a že musí s plněním úkolů začít ještě dnes. Jednou se člověk měl naučit písničku, zatancovat si, poslouchat zvuky kolem a zahrát na nějaký nástroj. Všechny úkoly nesměl plnit najednou, ale vždy jeden úkol jeden den v týdnu. Hudlyšpín se proto rychle vydal na cestu noční krajinou, aby našel nějaké pomocníky. Letěl celou noc, když tu najednou slyšel jak si někdo zpívá. Zaradoval se, snesl se trochu níž a viděl děti jak si s paní učitelkou zpívají písničku u klavíru. Nakoukl do okna a doufal, že našel ty správné pomocníky. Takže co říkáte děti, pomůžeme Hudlyšpínovi najít všech deset ztracených klíčů do světa hudby?

1. hodina

Strašidlo Hudlyšpín žádá děti o pomoc a seznamuje je s úkoly - Získání modrého klíče

Učivo: seznámení s dětmi, s tím co je čeká v dalších hodinách, naučení se první písně - Lečo

Čas: 30 minut

Pomůcky: Brána do světa Hudby, loutka strašidýlka Hudlyšpína, klíče do světa Hudby, mapa do světa hudby a omalovánka

Cíl: Rozvoj hlasových schopností

Motivace: Příběh o Hudlyšpínovi jak ztratil klíče, seznámení se strašidlem, brána do světa Hudby

1. Úvod

S dětmi jsem na úvod provedla vstupní prověrku hudebnosti, o které se zmiňuji v kapitole 5.4.1 Zde je uveden včetně motivace.

Seznámení s dětmi... Děti sedí v půlkruhu u klavíru. „Dobrý den děti. Slyšela jsem, že jste dnes měly ve školce divadlo O ztracené písničce? A já jsem si pro vás dneska taky jednu připravila, ale ještě než začneme, ráda bych vám přečetla jeden příběh." *(Následuje přečtení úvodního motivačního příběhu, a seznámení s Hudlyšpínem, který děti bude provázet všemi hodinami*). Po dočtení příběhu se děti seznámily s bránou do světa Hudby a viděly také, jak vypadají klíče, které mají získat. Nakonec se seznámily i s Hudlyšpínem „Dobrý den děti, jsem strašidlo Hudlyšpín a potřebuji, abyste mi pomohly získat zpátky všechny klíče. Co říkáte, děti, pomůžete mi?"

2. Hlavní část

Přestože byl jako motivace v úvodu použit příběh, pro další motivaci k písničce jsem zvolila pokračování příběhu.

„Když Hudlyšpín našel své pomocníky, vzpomněl si, že prvním úkolem je naučit se jednoduchou písničku. Když letěl za dětmi, uviděl před sebou velikou zahradu na které rostlo nejen ovoce, ale i zelenina.

„Znáte děti nějaké jídlo, ve kterém je zelenina?“ Děti vzpomínají na různá jídla, většinou ale spíše váhají a nejsou si jisté. Napadá je většinou zeleninová polévka. „No výborně děti, a představte si, že když Hudlyšpín letěl nad zahrádkou, uviděl tam rajčata a papriky a z těch se dá udělat lečo. Jedly jste někdy lečo? Ne? Tak co kdybychom si ho uvařily společně v písničce.“

Rozezpívání:

Předtím ale, než se naučíme samotnou písničku musíme si připravit hlas jednoduchými popěvky. Průpravná i přípravná cvičení byla motivována na zahrádku, rajčata a papriky.

Nácvik písně:

Samotnou písničku jsme si s dětmi pouze několikrát zazpívali.
Po předchozí domluvě s paní učitelkou jsme na začátek zvolili písničku, kterou děti znají a mají rády. Působila i jako velmi dobrá motivace. Děti měly pocit, že přece jen ty úkoly zvládnou. (Text písně v příloze č. 2 str. 3)

3. Závěr

Na závěr jsem dětem rozdala mapu do světa Hudby (příloha č. 2), do které budou vybarvovat klíče, abychom věděli, kolik jsme jich již získali. Dostaly také domů omalovánku strašidla Hudlyšpína, aby si ho vybarvily, jak samy chtějí, a mají ho za úkol přinést na příští hodinu.

2. hodina

Naše cesta vede kolem lesa - Získání červeného klíče

Učivo: Zopakování písničky z minulé hodiny a naučení nové s pohybovým doprovodem - Točíme kolečko

Čas: 30 minu

Pomůcky: Loutka Hudlyšpína, druhý klíč, obrázek lesa a zvířat, které v lese žijí (příloha č. 3 str. 11)

Cíl: Rozvoj hlasových schopností a koordinace pohybů v rytmu hudby

Motivace: Příběh o Hudlyšpínovi, povídání si o zvířátkách v lese

1. Úvod

Přivítání s dětmi. „Dobrý den děti, jestlipak si pamatujete, co jsme dělali minulou hodinu s Hudlyšpínem?" ….„Nevíte? Inu tak nám to musí připomenout sám Hudlyšpín." Hudlyšpín přilétl od od okna a připomíná dětem, že jsou jeho pomocníky na cestě za sbíráním klíčů. Pro větší názornost ukáže na bránu, která je vystavena ve třídě. *(Úvod k příběhu dnešní hodiny)* Hudlyšpín se dívá na bránu a vzpomíná kudy letěl minule. „A představte si děti co se mi stalo cestou k vám..."

Cesta přes les

Další týden se Hudlyšpín probudil a měl zvláštní pocit. Jen co se pořádně probudil, uvědomil si, že nadešel čas ke splnění dalšího úkolu. Když se za soumraku vydal na cestu, letěl přes hory a doly a najednou před sebou uviděl hluboký les. Snesl se k němu, a protože byla tma, opatrně se vznášel mezi stromy. Rozhodl se, že by se těch stromů mohl zeptat, co vlastně dělají. „Co děláte stromy?" „Šumíme," odpověděly stromy. „To přece nic není," ohradil se Hudlyšpín. „Jakpak ne, co ty víš. Všecky ptáčky uspat sám, od setmění do svítání sůvičky se spánku brání, a tak je kolébám sem a tam. A ta sojka malinká, co ta mi práce dá." Hudlyšpín chvilku poslouchal a pak se pomalounku rozhrnula houština a on do ní vletěl . Větve se za ním zavřely. Letěl daleko, až k malé louce uprostřed lesa. Uviděl tam cesty, které si dělala zvěř. Srnky, lišky, veverka a i ten zajíc. Každý měl svou. Hudlyšpín letěl nad tou krásnou

loukou a nemohl se pohledu nabažit. Když tu najednou ho něco napadlo. Když je jemu v lese tak krásně, určitě by se tu líbilo i dětem.

A mohly by se o tom lese naučit i písničku a k ní taneček, aby si ho na té louce mohly zatancovat. Co vy na to děti, půjdeme si zatancovat na louku.?

Po dočtení příběhu si s dětmi ukážeme obrázky zvířat, která žijí v lese. Konkrétně lišku a datla „Děti poznáte, co je tohle za ptáka?" ukazuji jim datla. „Ano," odpovídá jeden „Je to datel." ….„No výborně, podle čeho jsi ho poznal?" ptá se Hudlyšpín.... „Podle červené hlavičky." ….„Správně a poznal by někdo z vás i druhé zvíře?"..... Ukazuji jim lišku.....„Ano, to je liška," odpovídají děti sborem.....„Výborně děti, vidím že jste opravdu dobře připraveny na cestu do lesa."

2. Hlavní část

Cviky na uvolnění těla:[11]

Všechny cviky budou motivovány na les, popřípadě na zvířátka v lese.
1) Ptáček a medvěd: cvičení na rozlišení výšky tónu, pohyby rukou a zapojení hlasu. Dětem zahraji buď hluboký tón, při kterém se budou kymácet jako medvědi ve dřepu a bručet. Při hraní vysokého tónu si stoupnou na špičky a budou pípat. Motivováno tím, že Hudlyšpín letí v lese, když tu najednou uvidí ptáčky, jak skáčou na větvích stromů a pak najednou uvidí medvědy, jak si hrají. To několikrát zopakujeme.

2) Ohnutý strom: Navozování správného postoje. Ze vzpřímeného stoje mírně rozkročeného se děti podle motivace předklánějí a napřimují. Motivace na veliký vítr v lese, kdy se strom ohýbá ve větru dolů a zase nahoru. Při tomto cviku je často nutné děti opravovat (špatné držení těla).

3) Strom ve větru: Získání pocitu vyváženého středu těla, vzpřímené držení. Stojíme mírně rozkročmo, celou plochou chodidel „vrůstáme" do země. A nakláníme se jako strom ze strany na stranu, ale pozor, ať nespadneme.

Průpravná a přípravná cvičení

Následuje krátké rozezpívání v podobě průpravných a přípravných cvičení

[11] TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. s. 54,80,84.

motivovaných na les a lesní zvířátka.

Nácvik písně

Samotný nácvik písně ve formě náslechu. Nejdříve ji dětem zazpívám a ony ji po mně opakují. Pak zpěv spojíme v celou písničku. Nejprve bez akordického doprovodu pro lepší upevnění melodie.

Nácvik pohybového doprovodu

„A když už umíme písničku celou, půjdeme se naučit taneček. Tak vyskočte a udělejte kruh !" ..volá na ně Hudlyšpín. Děti ho poslechnou a udělají po celé třídě kruh. „ Já vám děti nejprve taneček předvedu a potom si ho zkusíme i s písničkou. Nejdříve ho zkusíme na pravou stranu." Nácvik pohybového doprovodu k písničce probíhá bez sebemenších problémů. Nejvíce děti zaujal prvek veverky. Po domluvě s paní učitelkou jsem je naučila pouze první sloku s tím, že druhou sloku se doučí. Pohybový doprovod je podrobně popsán na obrázku. (text písně včetně doprovodu příloha č. 2 str. 4)

3. Závěr

Na závěr jsem děti posadila ke klavíru a zhodnotila s nimi obrázky Hudlyšpína, které měly za úkol vybarvit.

Některé jsou velmi povedené (příloha č 4 str. 17). Na své mapě do světa Hudby si mohly již vybarvit druhý klíč. A jako úkol dostaly do příště nakreslit paní Hudbu. Paní Hudba ztratila zrcadlo a zapomněla jak vypadá. Děti jí mají pomoci vzpomenout si, jak vypadá.

3. hodina

Ve městě a jeho okolí – Získání žlutého klíče

Učivo: Zopakování písniček z minulých hodin a naučení nové Ve městě a ve vůkolí se zapojením Orffových nástrojů.

Čas: 30 minut

Pomůcky: Loutka Hudlyšpína, třetí klíč, obrázek města a lidí ve městě, ovce a Orffovy nástroje. (příloha č. 3 str. 11)

Cíl: Rozvoj rytmických schopností

Motivace: Příběh o Hudlyšpínovi, povídání si o městě ve kterém žijeme. Jak se jmenuje část města a jestli známe i jiná města než Prahu

1. Úvod

„Dobrý den děti," zdraví je Hudlyšpín. „Jestlipak si pamatujete, kudy všude jsme už letěli?" (*Následuje krátká ukázka obrázků).* „A jestli pak děti víte, co znamená slovo ve vůkolí? Ne. No přeci v okolí, ale tak se to říkalo dříve a my se podíváme, jak to v jednom městě a jeho okolí vypadalo."

Ve městě a v jeho okolí

Po dlouhé cestě a po získání druhého klíče přišla na našeho kamaráda Hudlyšpína únava. Měl co dělat, aby vůbec dolétl na hrad. Sotva dolétl, uviděl v dálce jak vychází slunce a první sluneční paprsky ho pošimraly na tváři. To už věděl, že je čas jít spát. Našel si tedy místečko a pomalu usnul. Jen co se mu zavřely oči, začal se mu zdát podivný sen. Letěl hlubokým lesem, ve kterém zahlédl veverky i ptáčky, letěl přes kopce, až dolétl nad nejvyšší kopec v okolí. Byl by letěl dál, když v tu chvíli se zarazil a zmateně hleděl dolů. Pod sebou uviděl něco, co ještě nikdy nespatřil. Veliké světlo v údolí, které se ani nehnulo. Chvíli váhal, ale nakonec se rozhodl, že půjde zjistit, co to vlastně je. Slétl tedy až nad světlo aby zjistil, že světlo vychází z mnoha domů, které byly poskládány u sebe, a když se na ně člověk podíval shora, neměly ani žádný tvar. Polekal se a vylétl potichu zase zpátky, aby nikoho nevzbudil, protože lidé

v tom městě spali. Když létal kolem dokola uviděl na kopci další, tentokráte malé, světýlko. Rozlétl se k němu a uviděl několik pastýřů, kteří pásli svá stáda.

„Dobrý den, dobří lidé," pozdravil je Hudlyšpín. „Dobrý den," odpověděli pastýři. „ Mohli byste mi prosím říci, co to tu tak svítí do noci?" „Inu mohli, to je naše město Hluboká, které vždy svítí v noci." odpověděli pastýři. „Děkuji vám za milou odpověď a za odměnu o vás budu učit písničku," odpověděl Hudlyšpín a rozlétl se, protože ho čekala daleká cesta za dětmi, které musel naučit novou písničku. A protože se mu velmi líbily nástroje, na které pastýři hráli, chtěl i děti naučit na něco hrát. Když zahoukala večer první sova, Hudlyšpín se probudil a vydal se opět na cestu za dětmi, které tentokrát naučí písničku a k tomu hrát na nástroje....

„Než se naučíme tu písničku, zeptám se vás, děti, jestli víte jak se jmenuje naše město ve kterém žijeme?" *(Praha)*...„ No výborně a znáte i jiná města?" Děti většinou jmenují vesnice, kam jezdí na prázdniny. Vysvětlení pojmu město a vesnice. „To by z vás měl Hudlyšpín radost, tak se naučíme písničku o městě, které v noci svítí?"

2. Hlavní část

Cviky na uvolnění hlasivek

1) Bečíme jako ovečka: Děti předvádí ovce, některé bečí až příliš, a je proto nutné je usměrňovat. Lepší je to předvádět v menších skupinkách.

2) Chrápeme jako pastýř: Děti nejprve chrápou samy, je nutné jim vysvětlit, aby zaklonily hlavu. Cvik na uvolnění brady.

3) Světýlkový pozdrav: „Děti uděláme kruh kolem celé třídy tak, aby každý na sebe viděl, sedneme si na paty a narovnáme se. A pozdravíme se úsměvem." Zdravíme se mezi sebou navzájem a až poté zdravíme i paní učitelku. Svítíme do dálky jako město Hluboká.[12]

Průpravné a přípravné cvičení

Průpravná i přípravná cvičení byla opět motivována písničkou. Zejména ovcemi a pastýři.

12 TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. s. 83

Nácvik písně bez doprovodu Orffových nástrojů

„Když už jsme si připravili hlásky, můžeme se pustit do nácviku samotné písničky. Já vám jí nejdříve zazpívám a potom se ji naučíme“ ….. Poté se písničku učíme po větách. Dětem je blízká svojí melodií a velmi rychle si ji zapamatují. (Text písně příloha č. 2 str. 5)

Nácvik písně s doprovodem Orffových nástrojů

„Nejprve bych děti potřebovala jednoho pastýře, který by hlídal své ovečky, kdo půjde?“ Děti se hlásí a já si vybírám jednu dívku, které dám na hlavu šátek. Jako další rozdám dětem Orffovy nástroje. Třem dám rolničky, které budou znázorňovat zvonky na krku ovcí. Děti budou mít za úkol zacinkat vždy, když se v písničce objeví slovo ovce. (pomůcka, že si vždy řeknou slovo ov-ce). Další dívce dám triangl a ta bude mít za úkol cinknout na dba-li a spa-li. Vyberu i chlapce, kteří budou udávat metrum na ozvučná dřívka a drhlo. Pomůckou jim bude slovo měs-to a spa-lo, vždy se budou střídat. Když rozdám nástroje, zkusíme si vždy zazpívat písničku jen s jedním z nich, aby se do toho děti vžily a upevnily si, co mají dělat. Pak budeme nástroje postupně přidávat. „No, výborně děti,“ chválí je Hudlyšpín.“ „Protože jste tak šikovné zahrajeme si písničku jako orchestr a sbor. Orchestr bude na jedné a sbor na druhé straně.“ „A kdo bude dirigent?“ ptaly se děti. „No přece pastýř,“ odpovídá Hudlyšpín.

3. Závěr

Po dohrání písničky jsme s dětmi nalepili další, tentokráte žlutý klíč na bránu a ony si ten samý vybarvily ve svých mapách. Zhodnotili jsme podoby paní Hudby. Bohužel se mi nepodařilo je získat ani vyfotografovat. Jak mi bylo řečeno:„ Paní Hudba se nechce fotit a aby jí někdo viděl.“ Ovšem i tak jsme si ji prohlédly, děti ji měly na nástěnce ve školce. Úkol na příště nedostaly, protože obsahem hodiny bude kresba.

4. hodina

První sníh - Získání zeleného klíče

Učivo: Poslech písně A. Vivaldi z cyklu Čtvero ročních dob část Zima a následné výtvarné ztvárnění

Čas: 30 minut

Pomůcky: Loutka Hudlyšpína, čtvrtý klíč, sněhové vločky na provázku a vločky z vaty

Cíl: Rozvoj sluchových schopností

Motivace: Příběh o Hudlyšpínovi, dramatizace části příběhu Jak kolem něj létaly sněhové vločky a on si jednu chytil a naslouchal jí

1. Úvod

„Dobrý den děti," zdravím je dnes první já a až po mně Hudlyšpín, který má pro ně speciální úkol. „Představte si děti co se mi o víkendu stalo. Byla jsem na procházce, když tu najednou se začal zvedat vítr a začalo hustě sněžit. Byl tu první letošní sníh. Vzpomněla jsem si na vás a hlavně na našeho kamaráda Hudlyšpína, kterému se stalo něco mnohem podivnějšího. Ale to už vám poví sám a jeho dnešní příběh se jmenuje opravdu První sníh."

První sníh

Bylo už po svatém Martinovi a vládu nad počasím převzala paní Zima. A ta jednoho dne překvapila i našeho kamaráda Hudlyšpína... Jednoho rána se nad hradem začaly objevovat sněhové vločky. Poletovaly sem a tam, když tu jedna dopadla na Hudlyšpína. Ten si jí nejdříve nevšiml a spal dál. Ale když se začala rozpouštět, nakrčil nos a s leknutím se probudil. „Co to je?" ptal se sám sebe. Vylétl z hradu a poletoval mezi vločkami, až byl skoro úplně bílý. Kdekdo by si pomyslel, že vločky létají potichu. To si myslel i Hudlyšpín. Když tu najednou měl pocit, že něco slyší. Nějakou melodii, ale tak krásnou, až se mu tajil dech. „Kdo to tu tak krásně zpívá?" ptal se nahlas, doslova křičel a létal kolem, aby to zjistil. Nikdo jiný než vločky tu nebyl... Chytil tedy jednu do ruky, dal si ji k uchu.....a skutečně!!! Tu krásnou melodii si zpívala vločka. Najednou se vše dostalo do jednoho obrazu a hudba hrála všemi barvami... A už tu byl čas letět za dětmi a naše strašidlo už znalo váš dnešní úkol.

Pomozte mu vzpomenout si na ten obraz, který měl před očima, když slyšel onu krásnou melodii. A já už ho vidím, jak k nám letí....Tak mu pomůžeme vzpomenout si na ten obraz, který hledá?" „Ano," souhlasí děti. Poté následovala hra Jak kolem Hudlyšpína poletují vločky - každý měl jednu kouli, byla utvořena dvě družstva, která se snažila, aby na svém území měla co nejméně vloček.

2. Hlavní část

Seznámení s písní

Protože děti nejsou na poslech zvyklé, nejprve je seznámím s úryvkem pouze poslechem. Budou mít pouze jednoduchý úkol. Poznat, který nástroj tam zní nejvíce (housle). „Výborně děti," chválí je Hudlyšpín, „A když vám to tak krásně jde, zkusíme si poslechnout, co nám zpívá vločka." Rozdám dětem sněhové vločky vyrobené z vaty, které si děti dají k uchu při druhém poslechu.„Děti, teď jsem vám rozdala sněhové vločky, které zpívají. Já vám melodii, kterou slyšel Hudlyšpín, pustím ještě jednou a vy zkuste zavřít oči a představit si obrázek, který mohl viděl Hudlyšpín, když poslouchal vločky, jak zpívají." Pouštím jim skladbu ještě jednou a děti již mají konkrétní úkol a pracují s vlastní představou. Většině dětí to problém nedělalo.

Práce s písní

Po dvou posleších, kdy děti měly konkrétní úkoly, jsme pracovali již s jejich představou, kterou měly děti převést do konkrétní podoby. Posadila jsem je do kruhu po třídě tak, aby každé dítě mělo dostatek místa, a nebylo nikým rušeno. Bohužel ne u všech se to povedlo, a to se odrazilo i na konečném výsledku. Úkolem dětí bylo přenést na papír obraz, který viděly. Pro lepší představu jsem jim i ke kreslení pouštěla daný úryvek a to se velmi odrazilo na výkonu dětí. Bylo vidět, že si jich dost vybavilo představu snáze, než kdyby kreslily za úplného ticha.

3. Závěr

Na závěr přišlo zhodnocení obrázků (příloha č. 4 str. 18). Všem se to velmi povedlo. Následovalo zadání úkolu na příště - udělat si masku čerta nebo Mikuláše.

5. hodina

Mikulášská – Získání modrého klíče

Učivo: Zopakování si písničky Točíme kolečko a naučení se nové písničky s pohybovým doprovodem

Čas: 30 minut

Pomůcky: Loutka Hudlyšpína, pátý klíč, čertovské rohy, brambory, mandarinka a čokoláda. Obrázky Mikuláše a Čerta (příloha č. 3 str. 12)

Cíl: Rozvoj sluchových schopností a pohybových dovedností, koordinace pohybu

Motivace: Příběh o Hudlyšpínovi, Dramatizace jak za dětmi přišel Čert a Mikuláš, pohybová hra Na čerta

1. Úvod

„Dobrý den děti, vidím že jste se na dnešní hodinu opravdu vystrojily jako správní Mikuláši a čerti. Já sama jsem se převlékla za Čerta, ale to jste jistě poznaly podle rohů, viďte?"

Děti přikyvují a ti, kteří jsou oblečení jako čerti, to dávají najevo blekotáním. Někteří se již ptají na Hudlyšpína. „A zajímá vás dnešní dobrodružství našeho strašidla? Inu má to něco, jak správně tušíte, společného s Mikulášem. Ale příběh vám řeknu bez Hudlyšpína. On se totiž toho Čerta stále ještě bojí..."

Jak Hudlyšpín potkal Mikuláše, Čerta a Anděla.

„UÁ, UÁ, UÁ," ozývalo se nad městem a vesnicemi v okolí hradu, kde spal Hudlyšpín. Byl svátek sv. Mikuláše a všude bylo plno Čertů, Andělů a Mikulášů. Ten ryk ovšem nevydávali pouze čerti, ale také děti, které se jich bály. Hudlyšpínovi, který měl děti moc rád to trhalo srdce a tak se rozhodl, že to tak nenechá a dětem pomůže. Přece nemůže přijít o své pomocníky, kteří mu pomáhají získávat zpět klíče do světa Hudby... Nečekal ani minutu a rozlétl se do tmy dětem na pomoc.... Slétl až nad známé město Hluboká, které jak víme z dřívějšího vyprávění, svítí daleko široko i v noci, a nakoukl do prvního

domu hned u jezera, ve kterém byl na návštěvě Mikuláš, Čert i Anděl. Čert vcházel právě do dveří a jedno dítě se hrozně polekalo. Ještě, že tu byl hodný Mikuláš a Anděl, kterým děti mohly zazpívat písničku. Hudlyšpín ji poslouchal a velmi se mu líbila. Když všichni tři vyšli z domu a vydali se jinam, neváhal a následoval je. I v dalších domech děti zpívaly tu samou písničku a při ní vždy Mikuláš děti odměnil a Čert je nestrašil. Inu, pomyslel si Hudlyšpín, přece v pátek bude taky chodit Mikuláš a já ani nevím, jestli moji pomocníci tuto písničku znají. Ale já ji je přece mohu naučit a k tomu ještě taneček. To musí obměkčit i Čerta...

„A já myslím děti, že bychom se ji měly naučit a až k vám přijde v pátek Mikuláš, Čert a Anděl, můžete jim písničku zazpívat a jistě dostanete nějaké dobroty místo uhlí. I když, kdo ví... I já jsem jednou našla v košíku uhlí, ale je pravda, že jsem Mikuláši nezazpívala tak pěknou písničku. Ale ještě než se ji naučíme, tak si zahrajeme Na čerta. Jedno dítě bude čert a ostatní budou děti a čert je musí chytit. Koho chytí, postaví se jako důstojný Mikuláš a toho může vysvobodit pouze Anděl tím, že ho pohladí po rameni.“ Pohybovou hru jsme hráli jen třikrát, aby se děti moc nezadýchaly. Následovaly uvolňovací cviky, aby děti před zpíváním nebyly zadýchané.

2. Hlavní část

Cviky na uvolnění těla - příprava na pohybové ztvárnění

Dětem jsem zahrála na klavír motivy chůze, běhu, poskoků. Nejprve jsme si cviky vyzkoušeli dohromady. Říkala jsem dětem co přijde a ony to ztvárnily. Až poté jsme totéž dělali formou hádanky tak, aby děti vždy uhodly.

Cviky na uvolnění mluvidel

Při výběru cviků na uvolnění mluvidel jsem tentokráte vycházela z motivu písně.

1. Čertovský jazyk: Děti při hře na klavír v rychlém tempu napodobují čertovské blblbl.
2. Důstojný Mikuláš: Děti chodí za doprovodu klavíru rovně jako Mikuláš a říkají krátké mik mik.

Tyto dva cviky jsem prostřídala několikrát. Skončili jsme jako Mikuláši.

Průpravná a a přípravná cvičení

Následovala průpravná a přípravná cvičení k písničce.

Nácvik písně

Některé děti již písničku znaly, přesto jsem je ji naučila celou. Nejprve jsme si písničku řekli s klavírem a až poté jsme se učili melodii bez akordického doprovodu.

Naučení pohybového doprovodu

Pohybový doprovod k písničce dětem nedělal žádné velké problémy. Zde jsem využila poznatků paní B. Viskupové a zařadila jsem pomůcku – malý a velký koláč. Ta dětem velmi usnadnila uvědomění si pohybu. Samy poté vymýšlely různé obměny typu velké a malé kolo. Pro názornou ukázku jsem využila jedno z dětí. Rozdělení na Mikuláše a Čerta. Kdo kým bude jsem ponechala na výběru dětí. Pohybový doprovod je popsán na obrázku. (příloha č. 2 str. 6)

Spojení písně s pohybem

Po naučení písně i pohybového doprovodu jsme je spojili dohromady. Vybrala jsem vždy dvě děti, které šly doprostřed a ostatním to předváděly. To se velmi osvědčilo.

3. Závěr

Na závěr následovalo nalepení pátého klíče a zadání úkolu na příště. Vymyslet, vyrobit nebo nakreslit dárek, který by si podle dětí Hudlyšpín nejvíce přál dostat k Vánocům. Následovalo rozdání mapek a rozloučení.

Vánoční - Získání červeného klíče

Učivo: Seznámení se s vánočními zvyky a naučení se písničky Půjdem spolu do Betléma.

Čas: 30minut

Pomůcky: Loutka Hudlyšpína, šestý klíč , obrázek Betléma, obrázky k písničce, lískový oříšek, zabalený dárek (příloha č. 3 str. 12 a 13).

Cíl: Rozvoj sluchových a pěveckých schopností

Motivace: Jak paní Hudba poslala Hudlyšpínovi dopis - čtení z dopisu, který přilétl ze dveří, Povídání si o Betlému a o zvycích na Štědrý den.

1. Úvod

Děti sedí v kruhu po třídě a Hudlyšpín je zdraví: „Dobrý den děti. Jsem rád, že vás opět vidím a že vás neodnesl Čert. Asi jste byly hodné tak jako já. A já jsem vám dostal zajímavý vzkaz od paní Hudby a představte si, že byl o mně a o tom, jak bude vypadat můj Štědrý den. Já jsem ho ještě nečetl, protože jsem chtěl počkat na vás,. Tak si ho poslechněte.“ (*Text byl vytištěn na modrém papíře s ohořelými konci, zabalen do ruličky).*

Hudlyšpínův Štědrý den

Milý Hudlyšpíne,

podívala jsem se do své křišťálové koule a uviděla jsem tam co tě čeká a co budeš dělat na Štědrý den. Jistě to tebe i děti bude zajímat ,tak pozorně čti a uvidíme, jestli se to opravdu vyplní ...

Hrad, ve kterém bydlel Hudlyšpín, byl vánočně vyzdoben. Všude bylo jmelí a větve ze smrků. Jen naše strašidlo nebylo nikde k vidění. Létalo totiž kolem domů a zvědavě nakukovalo dovnitř okny. Všude vidělo různé ozdobené stromky se spoustou ozdob a hrozně se mu všechno líbilo. Hlavně spousta dárků, které byly kolem stromků

zabalené v papíře a nikdo nevěděl co v nich je ... To bylo to kouzlo. Kromě dárků mu nešla z hlavy ještě jedna věc. Píseň, kterou si celá rodina zpívala u stromků nad Betlémem. A když viděl rozzářené oči dětí, chtěl, aby to tak zůstalo ... Rozletěl se zpátky na svůj hrad, cestou posbíral pár ozdob a ty si zavěsil na větve a čekal.

Čekal hodinu, dvě a vlastně nevěděl na co ... Když tu najednou se ze tmy ozval zvoneček *(zazvonění skutečným zvonečkem, pro lepší upevnění představy).* Hudlyšpín se hrozně polekal a letěl za světlem. A to, co uviděl, ho překvapilo ... Místo větví měl stromeček, který byl krásně ozdobený a pod ním uviděl jeden malý oříšek. Opatrně ho rozlouskl a nevěřil vlastním očím. Byl totiž plný dárků od dětí a všechny si moc přál. A v tom posledním ode mně byl klíč, tentokráte červený. Prozradíte děti kamarádům, co jste Hudlyšpínovi daly? „Děti jak vidíte, Hudlyšpín má krásně ozdobený stromeček a pod ním našel právě ten jeden oříšek, který držím v ruce. Pošlu ho po kruhu a každý řekne co si myslí, že by si Hudlyšpín přál." Děti mají opravdu bohatou fantazii, a tak si podle nich přeje nejvíce bagr, kombajn, nový stromeček, nový hrad, druhého Hudlyšpína a další věci. Velmi mě překvapilo, že děti nad tím opravdu přemýšlely a i po té, co jsme již dárky neříkali, je napadaly další a další věci.

Rozezpívání

Opět použijeme průpravná a přípravná cvičení s motivem písně.

Nácvik písně

Tuto písničku děti již velmi dobře znaly, proto jsme si ji jen několikrát zopakovali. Stejně jako v předchozích hodinách nejprve bez akordického doprovodu.

Rozdání

V písničce figurují některé známé hudební nástroje. Nakreslila jsem je proto na obrázek a společně s dětmi jsme si je prohlédli.

Rozdělení dětí do skupin a zpěv písně

Na hudební nástroje se dá i hrát. Děti jsem proto rozdělila do stejně početných skupin. Každé skupině jsem dala jeden obrázek, který jsem položila před ně. Měl jim pomoci v tom, co mají dělat, lépe se zorientovat. Po rozdání obrázků a zadání úkolů jsme si

píseň zazpívali společně. Nejprve všichni dohromady a až poté určité skupiny jednotlivé sloky. Refrén vždy zpívali všichni.

V rámci výzkumu jsem si, po dohodě s paní učitelkou, zazpívala s dětmi pouze jednou písničku a pak jsem již pozorovala, jak zpívají s ní. Měla jsem možnost porovnat některé děti jak zpívaly při první hodině a jak nyní a mohu říci, že u některých, a to zejména u chlapců, jsem zaznamenala výrazné zlepšení co se zpěvu týče. Myslím si, že zatím jsou pro ně hodiny přínosem, a to i přesto, že s paní učitelkou zpívají velice často.

3. Závěr

Na závěr jsme si písničku zkusili pouze s dirigováním. Chtěla jsem si vyzkoušet, jak děti dokáží zpívat i bez doprovodu klavíru. Velmi mě překvapily zejména tím, jak dokázaly zpívat a nekřičet. Nakonec jsme si popřáli všichni krásné Vánoce a na bránu si nalepili šestý, tentokráte červený klíč.

7. hodina

Vzpomínáme na Vánoce - Získání zeleného klíče

Učivo: Vzpomínáme na Vánoce, vítáme paní Zimu, poslech ukázky z baletu P. I. Tschaikovského Louskáček – část Trepak

Čas: 30 minut

Pomůcky: Loutka Hudlyšpína, sedmý klíč, ořech, louskáček, bílý papír, rolničky, červený míček

Cíl: Rozvoj sluchových schopností a řečových dovedností

Motivace: Příběh o Hudlyšpínovi a oříšku. Jak to vypadá na královském bále – poslech písně a zkoušení jak se na ni dá tancovat.

1. Úvod

„Dobrý den, děti," zdraví je Hudlyšpín. *(Loutka přilétla od okna.)* „Doufám, že jste byly o Vánocích hodné a Ježíšek vám nadělil hodně dárků. Inu mně také a představte si, že se mezi nimi objevily i některé, které jsem si moc přál. Dostal jsem nový hrad, takže se mi hned lépe bydlí. Jen mě stále trápí, že nám chybí získat ještě čtyři klíče. Paní Hudba mi vzkázala, že si je přijde vyzvednout poslední týden v lednu. Takže to stihneme. A dneska je ten úkol takový zvláštní. Poslechnete si, co se mi den po Vánocích stalo..."

Hudlyšpínův kouzelný oříšek

Den po Vánocích, kdy byl všude klid a ticho, se Hudlyšpín rozhodl, že se podívá do své tajné truhly, kterou si schovává pod postelí. Nejprve však musel najít tajný klíč, kterým byla truhla zamčena. Prohledal i celý hrad a klíč našel tam, kde kdysi visely klíče do světa Hudby. Neváhal tedy a šel otevřít svoji truhlu. Strčil klíč do zámku, ten udělal CVAK a otevřel se. Hudlyšpín se zvědavě podíval dovnitř a našel tam jeden oříšek, který se tam úplně ztrácel. Vyndal ho a prohlédl si ho ze všech stran, protože si

nebyl jistý co v něm je. Přece jen i strašidla občas zapomenou co dříve věděla ... Zkusil proto oříšek rozlousknout, ale nešlo to .. snad leda ... zkusit to louskáčkem. Letěl do své kuchyně a tam ho našel. Byl moc těžký, takže se letěl vrátit pro ořech, aby ho mohl rozlousknout. Potřeboval by silného pomocníka. Nevadí. Do zobáčku louskáčku vložil ořech ... rozběhl se, ... skočil na louskáček a BUM ... PRÁSK ... KRACH ...!!! Ořech se rozpadl na několik kousků. Hudlyšpín slétl k němu dolů, aby se na něj podíval. Zdálo se mu, asi jako vám, že na první pohled vidí jen kousky ořechu, ale nebylo tomu tak. Když se podíváte blíž zjistíte, že to vypadá jako by si mezi sebou ty části povídaly ... Když naše strašidlo slétlo blíž, zarazilo se ... z ořechu se ozval jakýsi podivný zvuk. Hudlyšpín se velmi lekl a začal létat po hradě, když tu najednou zjistil, že tancuje ...A tancoval a tancoval, až dotancoval až k nám ...!

„Tak to vidíte, děti, létal jsem a vlastně tancoval. Ale jak jsem vám tancoval, představte si, měl jsem pocit, že mi hudba chce sdělit nějaký příběh, ale nedokážu poznat jaký, pomůžete mi?“ ptá se Hudlypšín dětí.

2. Hlavní část

Seznámení s písní

Než začnu s dětmi pracovat se samotnou písní, musí se s ní nejdříve seznámit. Před poslechem si s dětmi připomeneme, jak jsme poslouchali sněhové vločky. Protože po nich budu chtít vymyslet, co by se v této ukázce mohlo dít. Následuje první poslech. Po poslechu se jich zeptám, ale jen tak na okraj, protože s ním budeme dále pracovat. Druhý poslech už nebude pasivní, ale aktivní. Pustím dětem opět ukázku a budu po nich chtít, aby si zkusily, jestli se na ni dá tancovat, chodit, skákat nebo pochodovat. Aby dokázaly určit, jaký má skladba charakter.

Práce s písní

Po posleších si s dětmi o písni popovídám – jaký měla charakter, jestli si myslí, že vznikla v naší zemi (pokud ano, tak proč, pokud ne, tak proč). Pak zkusíme

Hudlyšpínovi pomoci zjistit jaký příběh se v té hudbě může odehrát. Začnu slovy: „Bylo nebylo, kdysi dávno se přihodilo na jednom starém hradě ..." Děti budou pak volně navazovat. Vždy ten, kdo bude mluvit, bude mít v ruce červený míček.

Za devatero horami a devatero řekami bylo království a tam žili král s královnou. Žila tam také princezna s princem a stateční rytíři. Jednoho dne se král rozhodl, že uspořádá bál. Sjely se spousty vzácných hostů. A na bále nechyběl samozřejmě ani dort, a ani Hudlyšpín. Ten tam také potkal Hudlyšpínku, která se na ples přišla také podívat. Zamilovali se do sebe a odešli spolu žít pod hrad. Za několik měsíců se jim narodilo malé strašidýlko a všichni tři odešli spolu pryč.

Po dopovězení příběhu dětem pustím ukázku ještě jednou a budu chtít, aby si představily ten příběh, který jsme si právě dovyprávěli.

3. Závěr

Na závěr jsme si tentokrát nenalepili klíč na bránu, ve třídě byla vánoční výzdoba. Pouze jsme si vybarvili zelený klíč s tím, že klíče nalepíme příště dva. Ráda bych zmínila, že i přesto, že jsme se s dětmi měsíc neviděli, ihned zareagovaly, že chybí brána, a když přilétl Hudlyšpín, hned se ho ptaly, kam brána zmizela a kam dnes tedy půjdeme.

8. hodina

Stavíme sněhuláka – Získání žlutého klíče

Učivo: Hry na nástroje z Orffova instrumentáře, naučení se písně Sněhulák

Čas: 30 minut

Pomůcky: Loutka Hudlyšpína, osmý klíč, obrázky sněhuláka a holčiček Lidušky a Andulky, loutka sněhuláka (příloha č. 3 str. 14 a 15)

Cíl: Rozvoj rytmických schopností a pěveckých dovedností

Motivace: Dramatizace Jak Hudlyšpín dává hádanku. Příběh o Hudlyšpínovi.

1. Úvod

„Dobrý den, děti," zdraví je Hudlyšpín. „Vidím, že brána je již opět na svém místě a na konci hodiny tak přilepíme dva klíče. Nejdříve mám pro vás hádanku:

Jedna koule veliká,

Druhá trochu menší,

Třetí koule maličká,

Na sebe se věší.

Napícháme uhlíky,

Jako velké knoflíky,

Oči, pusu, z mrkve nos,

Větší než-li nosí kos.

A na hlavu plecháček

A už je tu ...

„Jestli pak, děti, víte, kdo to může být? Myslíte, že sněhulák? No, tak se na něj zkusíme podívat." ... *(přichází loutka sněhuláka).* „Máte pravdu děti a tenhle sněhulák mi dal docela práci..."

Hudlyšpín a Mrazivý muž

Všude kolem hradu našeho Hudlyšpína bylo již celý týden bílo. Co měl tedy dělat? Poslouchal vrabce jak si stěžují, že je veliká zima, a že tedy byla pořádná. Jak tak Hudlyšpín přemýšlel co by mohl dělat, začal poletovat po hradě a nevědomky dělat koule ze sněhu. A než se nadál, měl jednu kouli velikou, druhou trochu menší, třetí maličkou a dvě úplně nejmenší. „Co teď s nimi?", pomyslel.

AAAAAAAAAA ... už to mám, postavím si sněhuláka. BUM ... PIC ... TLUK ... TLUK... a než bys řekl švec, stál před hradem krásný sněhulák, který vypadal asi takhle *(ukázka obrázku příloha č. 2).* Hudlyšpín měl velkou radost a tak si odešel odpočinout do hradu. Když se večer probudil, sněhulák už tam nebyl. Kam se ztratil? Hudlyšpína vůbec nenapadlo, že to udělalo sluníčko, které svítilo celý den. Přes noc si tedy postavil nového sněhuláka a tentokráte mu šel i od ruky, ale druhý den večer tam zase nebyl. Hudlyšpín už byl z toho zoufalý a tak si řekl, že zjistí, co se tedy s jeho sněhulákem přes den děje. První den nikoho neviděl a večer byl sněhulák opět pryč, ale druhý den se přece jen už někdo objevil. Liduška a Andulka, dvě holčičky z blízké vesnice Lhoty, které na jeho sněhuláka házely jednu sněhovou kouli za druhou, až to sněhulák nevydržel a spadl. Hudlyšpín se vracel do hradu celý mrzutý a vůbec ho nenapadlo, že by se ho Liduška s Andulkou mohly bát. Přesto složil o sněhulákovi písničku a doprovázel ji na rampouchy...

„Tak co říkáte, naučíte se tu moji písničku i s doprovodem na rampouchy? Co by se tak mohlo hodit za nástroj jako rampouch .. triangl? No, výborně, nejdříve si však musíme připravit hlásky."

2. Hlavní část

Procvičení mluvidel

1. Říkáme slovo sněhulák potichu, nahlas, jako když se nám chce spát, po slabikách.
2. Kapička nám z rampouchu padá dolů – na slabiku lůů (názorná ukázka rukou jak kapička padá od hlavy až dolů)

Průpravná a přípravná cvičení

Motivována opět písničkou a příběhem. Jak sněhulák stojí a zase padá.

Nácvik písně

Píseň děti znaly již z předchozích hodin s paní učitelkou. Pro doprovod na Orffovy nástroje je snazší, když mají děti píseň zažitou a mohou se tak více soustředit na doprovod. Proto jsme si píseň bez doprovodu nástrojů zazpívali jen dvakrát.

Doprovod na Orffovy nástroje

V této písni jsme k jednotlivým obrázkům přiřazovali Orffovy nástroje. Sněhulák byl triangl (cink), Liduška rumbakoule (Li-duš-ka), Andulka rolničky (An-dul-ka) a sluníčko dřívka (slu-níč-ko). Užití více nástrojů mělo to pozitivum, že se stihlo vystřídat více dětí. Některé držely obrázky, jiné hrály na nástroje a zbytek byl sbor.

3. Závěr

Společně jsme opět nalepili, tentokráte dva klíče, zelený a žlutý. Děti nejvíce zajímalo, jestli do toho světa Hudby opravdu dojdeme. Následovalo rozdání mapek a dokreslení klíčů.

9. hodina

Jedeme zimní krajinou k bráně do světa Hudby – Získání červeného klíče

Učivo: Naučení se písně Vláček s pohybovým doprovodem

Čas: 30 minut

Pomůcky: Loutka Hudlyšpína, devátý klíč, obrázek vlaku, červená a černá plácačka

Cíl: Rozvoj pohybových schopností a pevěckých dovedností

Motivace: Příběh o podivném vlaku a hra na vláček

1. Úvod

„Dobrý den, děti," zdraví je Hudlyšpín, „už jsme skoro na konci naší cesty a už nám opravdu mnoho času nezbývá. Příští týden si paní Hudba přijde zkontrolovat, zdali mám opravdu její klíče pověšené na věšáku, odkud před několika měsíci zmizely. Já sám jsem zvědavý, jestli se nám za týden brána skutečně otevře. Ale předtím, než se tam dostaneme, tak si poslechněte, co se mi stalo.

Hudlyšpín a podivný vlak

Po splnění osmého úkolu se Hudlyšpín vůbec nemohl probudit. Spal a spal, přestože se zvenku ozývaly podivné zvuky. Jakoby někdo něco stavěl. BUM... BUCH... VRRRR!! To už Hudlyšpína probudilo a on neváhal, aby se nepodíval co se venku vlastně děje. Vylétl ven z hradu a před sebou uviděl podivný vlak, který jel a vlastně nejel po kolejích. „Copak tady ten vlak může dělat?," ptal se sám sebe Hudlyšpín. Slétl tedy k němu a podíval se oknem dovnitř. V něm uviděl noty a houslové klíče jak poletují a vesele si něco zpívají. Z ničeho nic se vlak rozjel a Hudlyšpínovi nedala zvědavost jinak, než že se vydal za ním. Bylo mu divné, že se za vlakem nikdo nedívá. Vždyť takový vlak se jen tak nevidí. A v tom mu došlo... Ten vlak musí být neviditelný, anebo ho může vidět jen ten, kdo doopravdy chce. Kampak ten vlak jede? Vždyť to neví ani sám Hudlyšpín. Rozhodl se tedy, že se někoho zeptá. Ale koho? Not nebo snad klíčů? Než si to stihl rozmyslet, přejel vlak přes několik polí a mezí, projel

nespočet měst a vesnic, jel kolem lesů a hor a najednou se před ním objevil velký černý tunel. Vlak do něj vjel a v tom se ze všech stran začaly ozývat podivné zvuky. Hudlyšpín se hrozně lekl, a v tom před sebou uviděl velký nápis. TUNEL DO SVĚTA HUDBY... a hned mu bylo jasné, kam ho vlak doveze, jen doufal, že ho děti, které mu pomáhají získávat klíče, také uvidí...

2. Hlavní část

Reakce na signál

Děti běhají do rytmu, který je udáván na bubínek. Při krátkém úderu se zastaví a podle barvy kola pokračují. Pokud ukáži kolo červené stojí. Pokud zelené, jedou dál.

Dechové cvičení

1. Vláček – hluboký nádech a na co nejdelší výdech šššš, syčet jako vlak
2. Dýchání na zrcátko – děti směřují svůj dech na dlaň, přirozená aktivizace bránice

Průpravná a přípravná cvičení

Průpravná a přípravná cvičení budou opět motivována vlakem.

Nácvik písně

Píseň jsme se nejprve naučili bez doprovodu klavíru, pouze slova. Poté následoval nácvik s klavírem, bez akordického doprovodu. Po několika opakováních, kdy děti měly již zažitou melodii, jsme si píseň zazpívali i s akordickým doprovodem.

Nácvik pohybového doprovodu

Pohybový doprovod jsem dětem nejprve ukázala sama, pouze s pomocí jednoho dítěte, a to pro lepší představu tunelu a vláčku. Pohybový doprovod, i přesto, že není složitý, se u dětí setkal s velikým ohlasem. Píseň jsme museli opakovat několikrát. Pohybový doprovod je podrobněji popsán na obrázku. (Text písně včetně pohybového doprovodu příloha č. 2 str. 9).

3. Závěr

Na závěr následovalo nalepení devátého klíče, vybarvení klíčů do mapek a zhodnocení obrázků dětí, jak to vypadá ve světě Hudby (příloha č. 4 str. 19 a 20).

10. hodina

Vítejte ve světě Hudby - Získání modrého klíče

Učivo: Zopakování všech dosud naučených písní

Čas: 30 minut

Pomůcky: Loutka Hudlyšpína, desátý klíč , Co je ve světě Hudby - strom s bonbony na větvích, pamětní list, barevné nohy, obrázky z minulých hodin (příloha č. 3)

Cíl: Rozvoj rytmických a pohybových schopností, pěveckých dovedností

Motivace: Poslední příběh o Hudlyšpínovi, co nás čeká ve světě Hudby, Cesta od brány ke stromu

1. Úvod

„Milé děti, tak dnes končí naše putování do světa Hudby a naše brána by se měla otevřít po nalepení desátého klíče. Jste zvědavé, jako já, co se za ní skrývá?." „Ano," odpovídají děti. Tak si pojďte poslechnout, co předcházelo tomu, než Hudlyšpín našel bránu do světa Hudby"

Hudlyšpín a Brána do světa Hudby

Poté co Hudlyšpín zjistil, kam jede ten podivný vlak, začal být trochu nervózní. Věděl totiž, že již brzy získá desátý, poslední klíč a brána do světa Hudby bude opět v bezpečí. To bychom ale předbíhali příběh... Náš vlak, který jel tunelem do světa Hudby, se ani na chvíli nezastavil. Musel být u brány před setměním a tak měl co dělat. Hudlyšpín mezitím přemýšlel, co ho asi u brány čeká. Když tu najednou se vlak s trhnutím zastavil a všude bylo ticho.... Hudlyšpín tedy také vystoupil, jako ostatní noty a klíče. Popoletěl kousek dál a zůstal překvapeně stát - před ním se ve skále tyčila brána a na ní bylo všech devět klíčů, které děti sesbíraly za celé putování. Jen jeden modrý chyběl. Hudlyšpín tedy přilétl k bráně a zkusil do ní zatlačit, nic se však nestalo. Létal tedy kolem brány, když tu najednou začal na bránu svítit měsíc a nad bránou se objevil nápis, který Hudlyšpín nemohl rozluštit...TY, KDO PŘICHÁZÍŠ K BRÁNĚ DO SVĚTA HUDBY, VZPOMEŇ SI NA VŠECHNY ÚKOLY, KTERÉ JSI NA SVÉ CESTĚ SPLNIL...TO JE KLÍČ K OTEVŘENÍ BRÁNY!!!

Jakmile zašel měsíc za mraky, nápis zmizel. Hudlyšpín přemýšlel jak ten úkol splnit, ale byl čas letět za dětmi, které mu jistě pomohou... „Tak už děti známe poslední úkol, musíme znovu paní Hudbě ukázat, co jsme se všechno naučili a pak se nám ta brána do světa Hudby snad otevře."

3. Hlavní část

Dechová cvičení

Zopakování cviků z minulých hodin. V rámci přípravy na opakování všech písní

Průpravná a přípravná cvičení

Stejná jako u probraných písní. V rámci zjištění, jaký pokrok děti udělaly, zkusím přehrát různé tóniny, nikoliv v řadě po sobě jdoucí.

Zopakování písní

1. Lečo
2. Točíme kolečko
3. Ve městě a ve vůkolí
4. Mikuláš
5. Půjdem spolu do Betléma
6. Sněhulák
7. Vláček

Písně, ztvárníme i pohybově, některé si zkusíme jen bez akordického doprovodu. Vzpomeneme si i na poslech.

Brána do světa hudby se otvírá

Po dozpívání všech písní nalepíme na bránu poslední modrý klíč, čímž se brána otevře. Za ní bude strom, na kterém budou viset bonbony. Za každou odzpívanou píseň děti udělají jeden krok dopředu. Tak se dostanou až k bráně, která visí uprostřed třídy. Od ní povedou žluté a červené stopy, které udělal Hudlyšpín ke stromu s bonbony. Každé dítě k němu půjde samo a vezme si jeden bonbon a dostane

pamětní list. Po skončení cesty si přečteme poslední část Hudlyšpínova příběhu. (příloha č. 3 str. 16)

3. Závěr

Co se dělo po odeměení brány...

Když se Hudlyšpínovi povedlo odemknout bránu, byl štěstím bez sebe. Už si pomalu myslel, že to nedokáže. Když uviděl svět za branou, jakoby mu srdce poskočilo radostí. Nejvíce se mu líbil strom z bonbonů. Najednou něco ucítil v ruce...bylo to všech deset klíčů. Byly to přesně ty, které na podzim zmizely z jeho pokoje. Rozletěl se tedy do svého hradu, a když k němu přiletěl bylo již nad ránem. Tak se odešel trochu prospat... Stromy na sobě neměly žádné listí, venku se již brzy stmívalo a noční ptáci začali opouštět svá hnízda s prvním zábleskem měsíce. V jednom starém hradě na kopci bydlelo strašidlo Hudlyšpín. Nebylo to ovšem obyčejné strašidlo, jak by se na první pohled mohlo zdát. Mělo za úkol hlídat velmi staré klíče. Tyto klíče patřily paní Hudbě, která s nimi otevírala svojí bránu do světa hudby, pokud bylo potřeba. Příliš často se to nestávalo, protože do světa hudby se může dostat každý člověk, kdykoliv se mu zachce. Hudlyšpín si tohoto úkolu velmi vážil a kudy chodil, všude se s ním chlubil . Jednoho večera, když poprvé zahoukala sova a měsíc ozářil krajinu, Hudlyšpín se probudil a hned se mu zdálo, že není něco v pořádku. Protáhl se a podíval se na zeď kam na hřebík ukládal klíče. Ale klíče byly na svém místě a tak mohl Hudlyšpín opět v klidu spát... Už opět byl tím strašidlem, kterému paní Hudba svěřila klíče do světa hudby, a které našel jen díky vám...

5.6. Záznam úspěšnosti motivačních prvků v průběhu výzkumu

Při vlastním pozorování vhodnosti motivačních a aktivizačních prvků jsem si výsledky zaznamenávala do pozorovacího protokolu. Kritériem hodnocení bylo, jak motivace děti zaujala, jak při ní udržely pozornost a zdali, alespoň částečně přijaly motivaci za vlastní.

Bodové hodnocení nebylo stanoveno, hodnotila jsem vše, buď kladně nebo záporně. Pozorovací arch jsem rozdělila na dvě části. V prvním archu jsou zaznamenány výsledky úspěšnosti motivace v první až páté hodině. V druhém pak výsledky v šesté až v desáté hodině. Zahrnula jsem tam taktéž úvodní příběh o Hudlyšpínovi, hodnocení a závěrečnou část cesty do světa Hudby.

U některých dětí hodnocení chybí, nebyly na hodině přítomny. Příběhy u jednotlivých hodin nebyly hodnoceny, pouze u té první. Všechny byly přijaty kladně.

Pozorovací protokol lekcí 1. - 5.

Legenda je pod tabulkou

Jméno	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	úspěšnost motivace
Karel	+	+	+	-		+			+	+	4,2%
Honza					-	+	+	+			1,2%
Adéla	+	+	+	-			+	+	-	+	4,8%
Kryštof					+	-	+	+	-	+	2,4%
Veronika	+	+	+	+	-	+			+	-	4,8%
Lukáš	+	+	+	+	-	-	+	+			4,8%
Tereza	+	+	-	-	+	-			+	-	3,2%
Dominik					+	+	+	+	-	+	3%
Valérie	-	+	+	-	+	+	+	-			4%
Matyáš	+	-	+	+	-	-			+	+	4%
Kristýna	+	+	+	+	+	-	+	+			5,6%
David					+	-	+	+	+	+	3%
Lucka	+	+	-	-	+	-	+	-			3,2%
Alena	+	+	+	-	+	+	-	+			4,8%
Anička	+	+	+	-	-	+	+	-			4%
Láďa	+	+	-	+	-	-	+	+			4%
Milan	-	+	+	+	+	+			+	+	4,8%
Dana	+	+	-	+	+	+			+	+	5,6%
Maruška	-	+	+	-	-	+	+	-	+	-	5%
Ivan	+	+	+	-	-	+	+	+	-	+	7%
Pavel	+	+	+	-	+	-	-	+	+	+	7%
úspěšnost motivace	23,8 %	27,2 %	22,1 %	11,9 %	20,9 %	22 %	19,5 %	16,5 %	11,7 %	13 %	

Poznámky

1. Úvodní příběh o Hudlyšpínovi
2. Loutka Hudlyšpína
3. Mapa do světa hudby
4. Scénka s Hudlyšpíem
5. Obrázky zvířat, které žijí v lese
6. Povídání si o městě ve kterém žijeme
7. Scénka jak Hudlyšpín poslouchá vločku
8. Pohybová hra koulování vločkami z papíru.
9. Scénka s Mikulášem a čertem
10. Tanec Mikuláše a čerta - příprava k písničce předvedená dětmi

Pozorovací protokol lekcí 6. - 10.

Legenda je pod tabulkou

Jméno	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	úspěšnost motivace
Karel	+	+			+	+	+	+			3,6%
Honza	+	+	+	+			+	-			3%
Adéla	+	+	-	+	+	-	+	+			4,8%
Kryštof	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	9%
Veronika			+	+	+	+	+	-	+	+	5,6%
Lukáš			+	+			+	-	+	+	3%
Tereza	+	+	+	+	-	+	+	+	-	+	8%
Dominik	+	-	+	+	+	+	+	+	-	-	7%
Valérie	-	+	-	+	+	+	+	+			4,8%
Matyáš			-	+	+	+	+	+	+	+	5,6%
Kristýna	+	+	+	+	+	-	+	-	+	-	7%
David	+	+	+	+	+	-	+	-	+	+	8%
Lucka	-	-	+	+	+	-	+	+			4%
Alena	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	9%
Anička	-	+	-	+	+	+	+	-	-	+	7%
Láďa	+	+	-	+	+	+	+	+	+	-	8%
Milan			+	+	+	+	+	+	+	-	5,6%
Dana	+	+	-	-	+	-	+	+			3,2%
Maruška	+	+	+	-	+	-	+	+	-	+	7%
Ivan			+	-	+	+	+	+	+	+	5,6%
Pavel	+	+	+	-	+	+	+	-	+	+	8%
úspěšnost motivace	20,8 %	19,6 %	28 %	32 %	34,2 %	22,8 %	44,1 %	26%	16,5 %	16,5 %	

Poznámky:

1. Jak to u Hudlyšpína vypadalo na Štědrý den
2. Jaké nástroje hrály v písničce
3. Jak Hudlyšpín rozlouskával oříšek - názorná ukázka
4. Jak to vypadalo na bále- tanec dětí na hudbu
5. Hudlyšpín dává hádanku a pomocí ní děti zjišťují obsah písničky
6. Scénka jak stavěl sněhuláka
7. Jak jel vlak - pohybové ztvárnění rytmu
8. Jak to mohlo vypadat ve světě hudby - průvodce pomocí obrázků od dětí
9. Cesta po stopách ke stromu
10. Závěrečný příběh

5.6.1. Úspěšnost inventáře motivačních prvků

Pro můj výzkum bylo důležité sledovat úspěšnost jednotlivých prvků motivačního inventáře v rámci celé třídy. Z toho jsem vycházela při verifikaci hypotéz a proto přikládám grafické znázornění, které vyšlo z mého pozorování. Lze konstatovat, že motivační prvky, které byly použity v lekcích 6 - 10, na děti více zapůsobily a měly větší vliv na jejich aktivitu při hodinách než motivační prvky v lekcích 1-5. Domnívám se také, že jsem ji mohla do jisté míry ovlivnit svojí prezentací určité motivace.

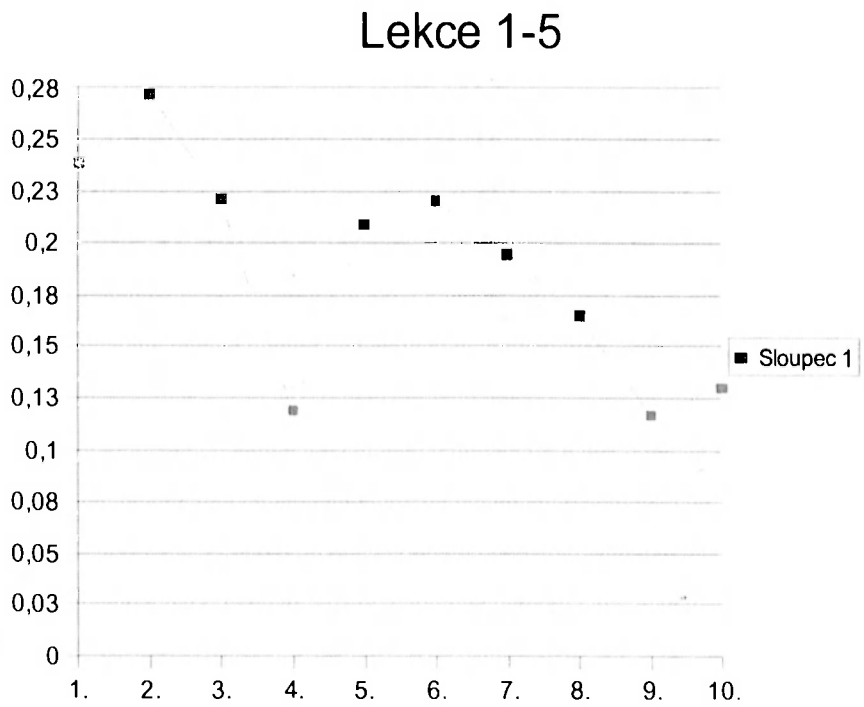

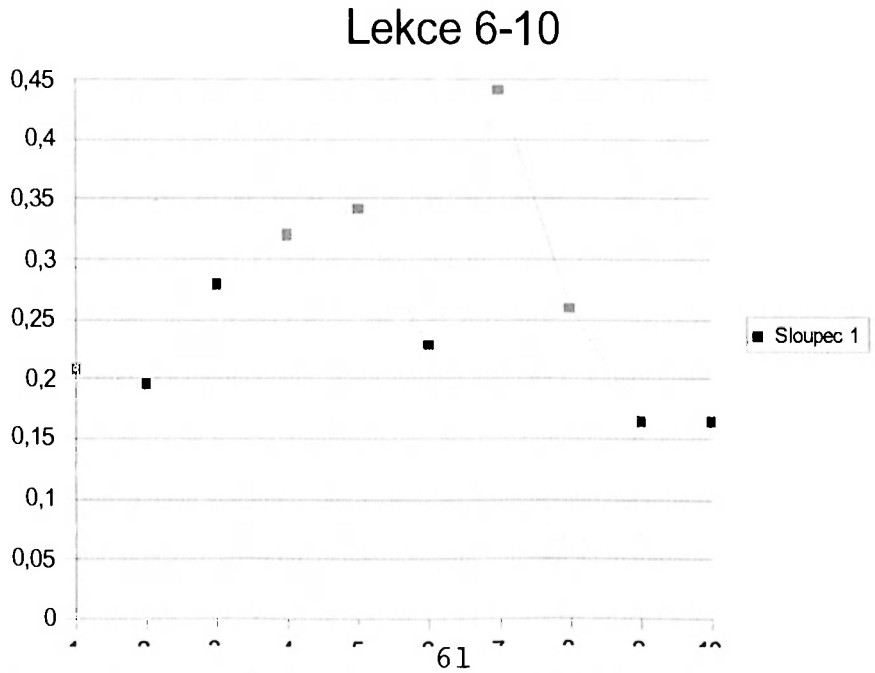

5.7. Interpretace výsledků výzkumu a verifikace hypotéz

Ve výzkumné práci, která se zabývala motivačními a aktivizačními prvky v hudebních činnostech dětí předškolního věku, se objevilo několik otázek, které se týkají motivace a a jejího vlivu na aktivitu dětí.

1. **hypotéza:** Vhodná motivace může podnítit hudební aktivitu dětí. Jak již bylo napsáno, z výzkumu vyplynula důležitost role motivace u dětí předškolního věku a její vliv na hudební aktivitu dětí. Ve výzkumu jsem se snažila dokázat, že pokud motivace chybí, nebo není pro dítě vhodná či dostačující, nemusí být dítě hudebně aktivní, ale spíše pasivní a může se zde objevit nuda. Jako nejdůležitější jsem motivaci, pokud měla ovlivnit aktivitu žáka, shledala v poslechových a instrumentálních činnostech, při kterých je důležitá zejména motivace průběžná a to zejména při poslechu. Snažila jsem se to dokázat ve dvou různých hodinách, přičemž v hodině, kde byla motivace promyšlená, byly děti aktivnější než v hodině, ve které motivace nebyla dostačující. Tím byla potvrzena první hypotéza výzkumu. Z výše uvedeného vyplývá, že pokud motivace chybí, aktivita žáka není tak velká, jako když pedagog motivaci použije.

2. **hypotéza:** Dynamické typy motivace zaujmou více chlapce, oproti tomu dívky zaujmou více výtvarné typy motivace. Výsledky z výzkumu, které jsem zaznamenávala do pozorovacího archu, který je v kapitole 5.6., potvrdily i mojí druhou hypotézu. Pokud jsem použila jako motivaci obrazové materiály (příloha č. 2), byla zaznamenána větší aktivita u dívek. Pokud jsem jako motivaci použila dramatizaci příběhu či pohybové hry, zaznamenala jsem zvýšenou aktivitu i zájem u chlapců. I přes to, že byla tato hypotéza zkoumána na malém vzorku dětí, jsem si vědoma toho, že zjištění nemusí být všude stejná.

3. **hypotéza:** Různorodost motivačních prvků může mít vliv na aktivitu žáka. Získané výsledky potvrdily i třetí hypotézu. Jako stěžejní motivační prvek byly použity příběhy o Hudlyšpínovi, které jsem vždy doplnila dalším motivačním prvkem z inventáře. Z mého pozorování vyplynulo, že čím více motivačních prvků jsem použila, tím více se zvýšila aktivita dětí.

Domnívám se, že výsledky mohlo ovlivnit i to, že si každé dítě mohlo z nabízené škály motivačních prvků vybrat ten, který je mu nejbližší. Tato hypotéza sloužila nepřímo k potvrzení hypotézy č.2.

4. hypotéza: Zadání úkolu žákům, v oblasti mimoškolní činnosti, může ovlivnit trvání motivace do hodiny následující. Tato hypotéza se jako jediná nepotvrdila. Během výzkumu jsem žákům zadala pět úkolů, které tématicky souvisely s další hodinou. Domnívám se, že hypotéza nebyla potvrzena proto, že dítě předškolního věku nemá ještě dobrou dlouhodobou paměť a objevuje se u něj prezentismus. Po rozhovoru s paní učitelkou jsem také usoudila, že velký vliv na dítě mají i rodiče, pro které tyto úkoly prý byly něco navíc a oni je odmítali udělat. Přesto jsem vypozorovala, že na úkoly nezapomínaly pouze určité typy dětí. Pokud na úkol zapomněly, a byl výtvarného zaměření, donesly ho na další hodinu.

5. hypotéza: Pokud bude mít motivace jednotící prvek, může ovlivnit aktivitu žáka. Jako jednotící prvek jsem zvolila motiv strašidla Hudlyšpína a jeho hledání klíčů do světa Hudby. Při vymýšlení jsem vycházela z toho, co je dětem nejbližší. Jsou to pohádkové příběhy a kouzelné bytosti. Hudlyšpína si děti oblíbily a těšily se na něj. Pokud jsem úkol, který mají splnit pro získání dalšího klíče, zadávala já, aktivita byla o něco horší, protože děti to chápaly jako můj příkaz. Pokud ale úkol zadával Hudlyšpín, efekt byl úplně opačný. Děti měly pocit, že jsou opravdu jeho pomocníky.

Závěr

Motivace i aktivita, přestože nebyly v psychologii doposud zcela prozkoumané, hrají jednu z nejdůležitějších rolí ve výchovně vzdělávacím procesu. Prostřednictvím určité motivace a jejího ovlivnění naší aktivity často dosahujeme vytyčeného cíle. Zdrojem motivace může být cokoliv, ať již potřeby nebo zájmy. Stejně tak mohou být zdrojem aktivity. Úspěšnost naší činnosti ovlivňuje více faktorů než jen motivace a aktivita. Do jisté míry ovlivní potřeby dítěte i vzájemná důvěra mezi žákem a pedagogem, ale také atmosféra ve třídě při hudebních činnostech. Pedagog by měl dokázat ocenit i malé kroky a každá jeho pochvala je vždy pro dítě motivací, která se odrazí i na jeho dalším výkonu. Pokud pedagog odměnu nebo trest použije nesprávně, může to mít výrazný vliv na další výkon dítěte. Je proto nutné nalézt správnou míru v otázce odměn a trestů. Dalším faktorem, který se může objevit v souvislosti se špatně použitou motivací je nuda. Nuda má výrazný vliv i na aktivitu žáka. Pokud se žák nudí, nevyvíjí potřebnou aktivitu. I ji může ovlivnit vhodná motivace.

Při svém výzkumu jsem si plně ověřila propojenost motivace a aktivity. Ta klade do jisté míry i nároky na tvořivost pedagoga, který by měl dokázat vhodně volit a zařazovat motivaci do výuky. Při použití inventáře motivačních prvků jsem si uvědomila, že pokud se mi motivace líbí, bude se líbit i dětem, a proto jsem se vždy snažila, aby motivace byla různorodá, pestrá a přiměřená věku dětí.Protože správně motivované a aktivní dítě dává pedagogovi zpětnou vazbu, která je pro nás tou největší motivací pro další práci s dětmi.

Literatura a informační zdroje

HERDEN, Jaroslav. *Hudba pro děti I.*. Praha : SPN, 1978. 106 s.

HERDEN, Jaroslav. *My pozor dáme a posloucháme*. Praha : Scientia, 1994. 119 s. ISBN 80-85827-56-5 .

HRABAL ML., Vladimír, MAN, František, PAVELKOVÁ, Isabella. *Psychologické otázky motivace ve škole*. Praha : SPN, 1984. 254 s

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové : Tandem, 2002. 320 s. ISBN 80-903115-7-1 .

KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha : PedF UK, 2002. 76 s. ISBN 80-7290-080-3 .

LINHART, Josef. *Náhodné variace, struktura a plán v tvořivé činnosti*. Praha : Academia, 1971. 123 s.

LINHART, Josef a kol. *Základy obecné psychologie*. Praha : SPN, 1981. 651 s.

LÝSEK, František. *Hudební aktivita mládeže*. Praha : SPN, 1963. 217 s.

NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha : Academia, 2004. 270 s. ISBN 80-200-0592-7 .

NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie*. Praha : Academia, 2003. 507 s. ISBN 80-200-0993-0 .

NAKONEČNÝ, Milan. *Encyklopedie obecné psychologie*. Praha : Academia, 1997. 437 s. ISBN 80-200-0625-7 .

PAVELKOVÁ, Isabella. *Motivace žáků k učení*. Praha : PedF UK, 2002. 248 s. ISBN 80-7290-092-7 .

SEDLÁK, František. *Základy hudební psychologie*. Praha : SPN, 1990. 319 s. ISBN 80-04-20587-9 .

SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte*. Praha : Supraphon, 1974. 196 s.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Aktivita žáků ve vyučování*. Praha : SPN, 1971. 188 s.

SIMANOVSKÝ, Zdeněk, TICHÁ, Alena, BUREŠOVÁ, Věra. *Písničky a jejich dramatizace*. Praha : Portál, 2000. 154 s. ISBN 80-7178-477-X .

VÁŇOVÁ, Hana. *Tvořivost žáků mladšího školního věku*. Praha : Supraphon, 1989. 196 s. ISBN 80-7058-149-2 .

ZEZULA, Jiří, JANOVSKÁ , Olga a kol. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha : SPN, 1990. 387 s. ISBN 80-04-24939-6 .

Slovníky

GEIST, Bohumil. *Psychologický slovník*. Praha : Vodnář, 2000. 425 s. ISBN 80-86226-07-7 .

POLEDŇÁK, Ivan. *ABC stručný slovník hudební psychologie*. Praha :Supraphon,1984.459 s.

SILLAMY, Norbert. *Psychologický slovník*. Olomouc : UP, 2001. 246 s. ISBN 80-244-0249-1

Zpěvníky

JÁNSKÝ, Petr. *Já písnička II:*. Praha : Music Cheb, 1994. 172 s. ISBN 80-85925-02-8.

TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat*. Praha : Portál, 2005. 148 s. ISBN 80-7178-916-X .

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Vánoce*. Olomouc : Rubico, 2004. 177 s. ISBN 80-7346-033-5.

VISKUPOVÁ, Božena. *Hudebně pohybové hry*. Praha : Česká obec sokolská, 1997. 50 s.

Přílohy

Příloha č. 1

Zadání testu hudebnosti

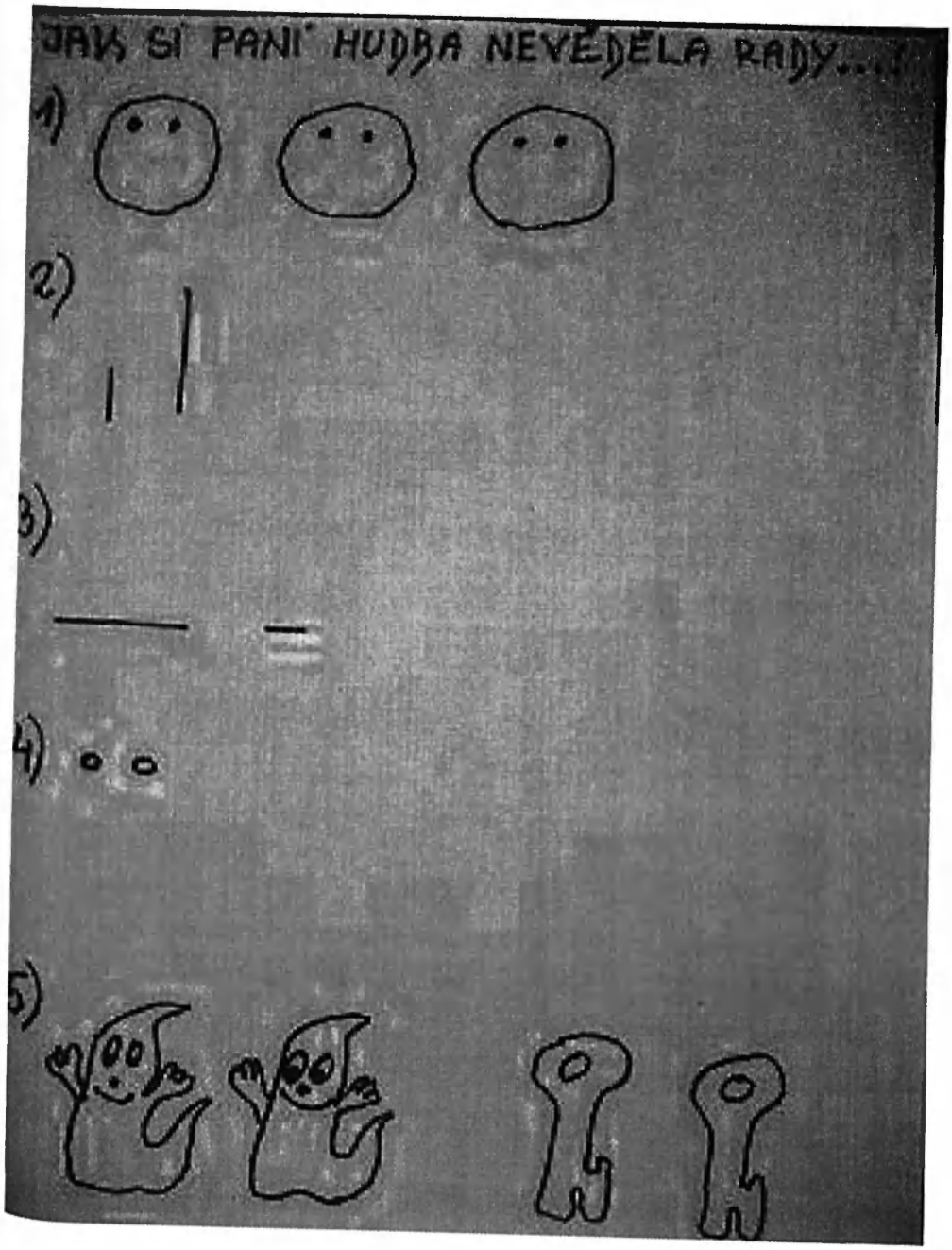

Příloha č. 2

Text písně k 1. hodině

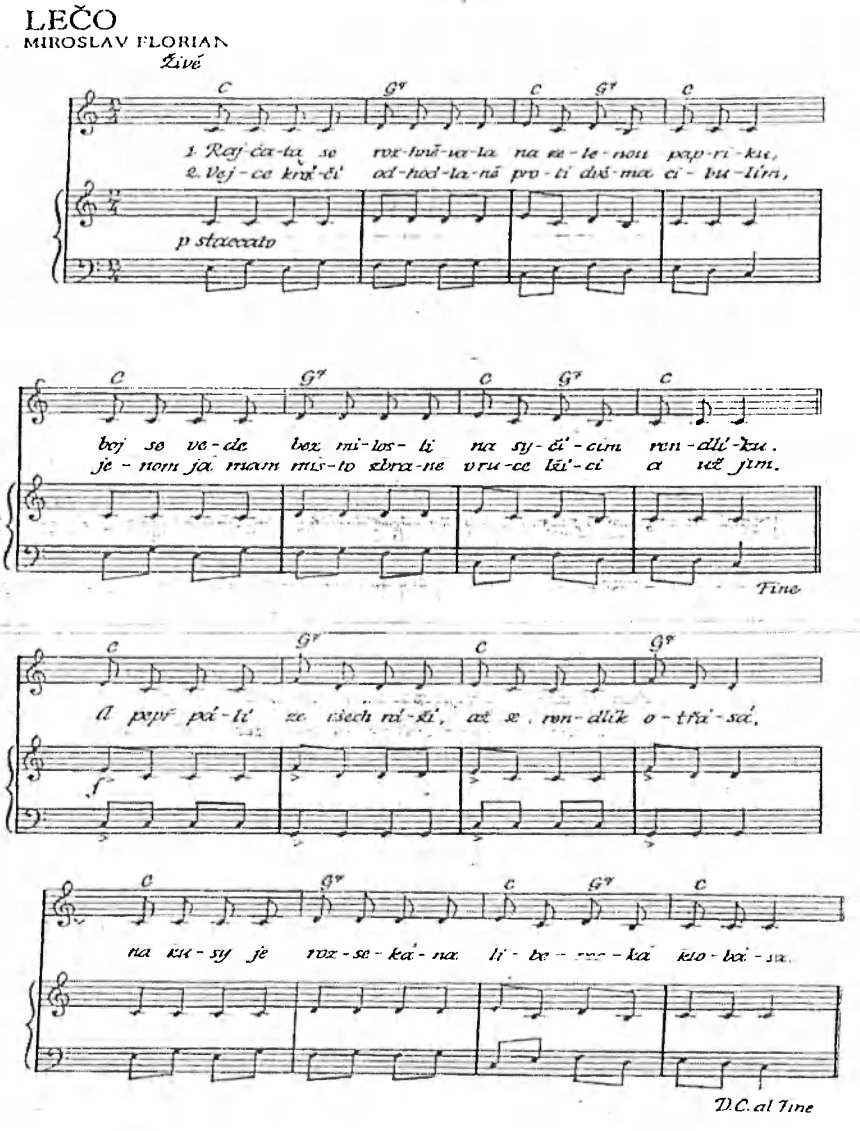

Točíme kolečko

B. Viskupová

Krokem - zpěvně

1. To - či - me ko - le - čko na tra - vi - cce,
2. To - či - me ko - le - čko na tra - vi - čce,

ptá - ček pro - zpě - vu - je na vě - tvi - cce:
ptá - ček pro - zpě - vu - je na vě - tvi - čce:

co - pak to je, tám - nle v le - se,
co - pak to mám ta - dy v hr - sti,

Rychleji

to - ská - če ve - ver ka, ra - du - je se.
ptá - ček mi u - le - těl, kří - dly šu - sti.

Met. nebo Kameny

1. Točíme kolečko na travičce,	Chůze ve spojeném kruhu
ptáček prozpěvuje na větvičce.	
copak to je	Předklon do středu kruhu s rukama v bok
tamhle v lese,	Ukazováčkem ukázat volným směrem.
to skáče veverka, raduje se	Poskoky snožmo, skrčit paže před tělem a sklopit zápěstí (pacičky)
2. Točíme kolečko na travičce.	Chůze ve spojeném kruhu.
ptáček prozpěvuje na větvičce,	
copak to mám	Čelem do kruhu, ukázat zavřenou rukou, druhou zavřenou rukou
tady v hrsti,	zvolna vzpažit a otvírat ruce.
ptáček mi uletěl, křídly šustí. -	Ve vzpažení hmitat prsty.
Dohra.	Děti "létají" v prostoru, mávají křídly a zvolna přecházejí do dřepu. Hudba improvizuje v sopránové poloze.

Text písně k 2. hodině

Text písně ke 3. hodině

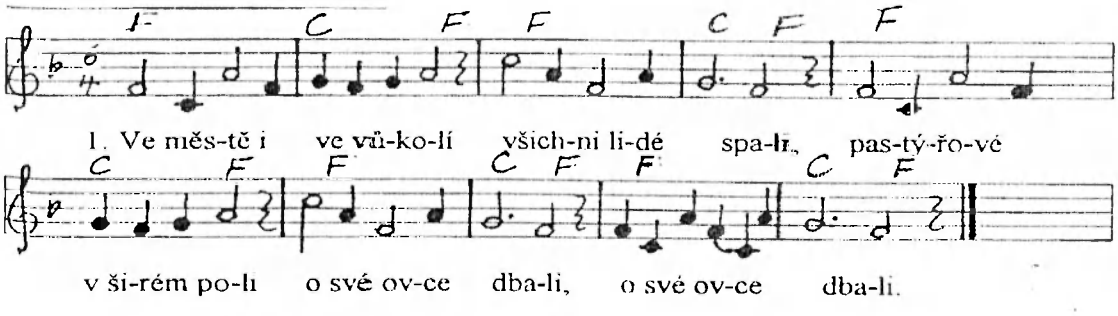

2. Znenadání o půlnoci divné slyšet hlasy,
nebe skví se jasnou mocí, radujte se s námi, radujte se s námi.

Mik - Mikuláš

B. Viskupova

Pochodem

Zv.

Mik -Mi - ku, Mik -Mi - ku Mi - ku-láš

Metal.

B

Tymp.

pri šel s čer-tem na ko-ňáč Mik-Mi-ku, Mik-Mi-ku, Mi-ku-láš při-ne -sli nám zi-mní čas

Triangl:

Podle písničky zvonit tamburinou a rolničkami.

Tamburina: poslední takt

Text písně k 5. hodině

Při zpěvu písničky chůze po kruhu ve dvojicích, děti se drží za ruce. Jedno dítě je Mikuláš, druhé je čert.

Mik, Miku, Mik, Miku, Mikuláš
přišel s čertem na koláč,

Mik, Miku, Mik, Miku, Mikuláš
přinesl nám zimní čas.

Dvojice pochodují po kruhu, čert podá Mikuláši pravou ruku a osmi kroky po obvodu malého kruhu se dostanou na své místo. Dvojice pochodem pokračují ..
...tři podupy na místě.

Písničku můžeme opakovat, děti pochodují dál, zatančí malý kruh. To je „malý koláč", a na konec vytvoří velký kruh - „velký koláč". Všichni stojí ve spojeném kruhu a třemi podupy zakončí.

Text písně k 6. hodině

PUJDEM SPOLU DO BETLÉMA

(Pochoďák)

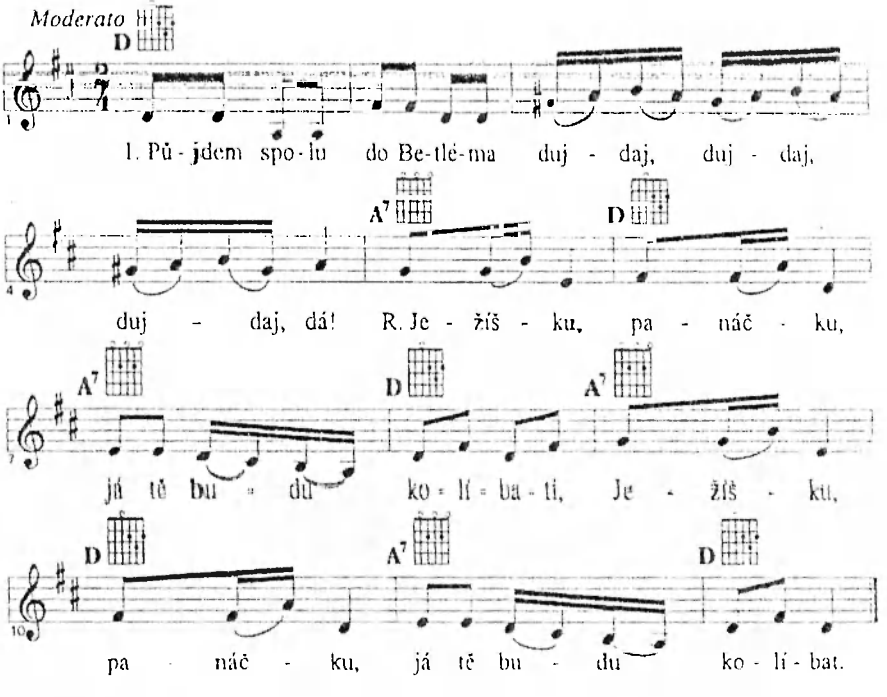

2. Začni, Kubo, na ty dudy:
dujdaj, dujdaj, dujdaj, dá!
R.

3. A ty, Janku, na píšťalku:
dudli, tudli, dudli, dá!
R.

4. A ty, Mikši, na housličky:
hudli, tydli, hudli, dá!
R.

5. A ty, Vávro, na tu basu:
rumrum, rumrum, ruma, dá!
R.

Text písně k 8. hodině

SNĚHULÁK

hudba: Stanislav Chudoba
text: Josef Kožíšek

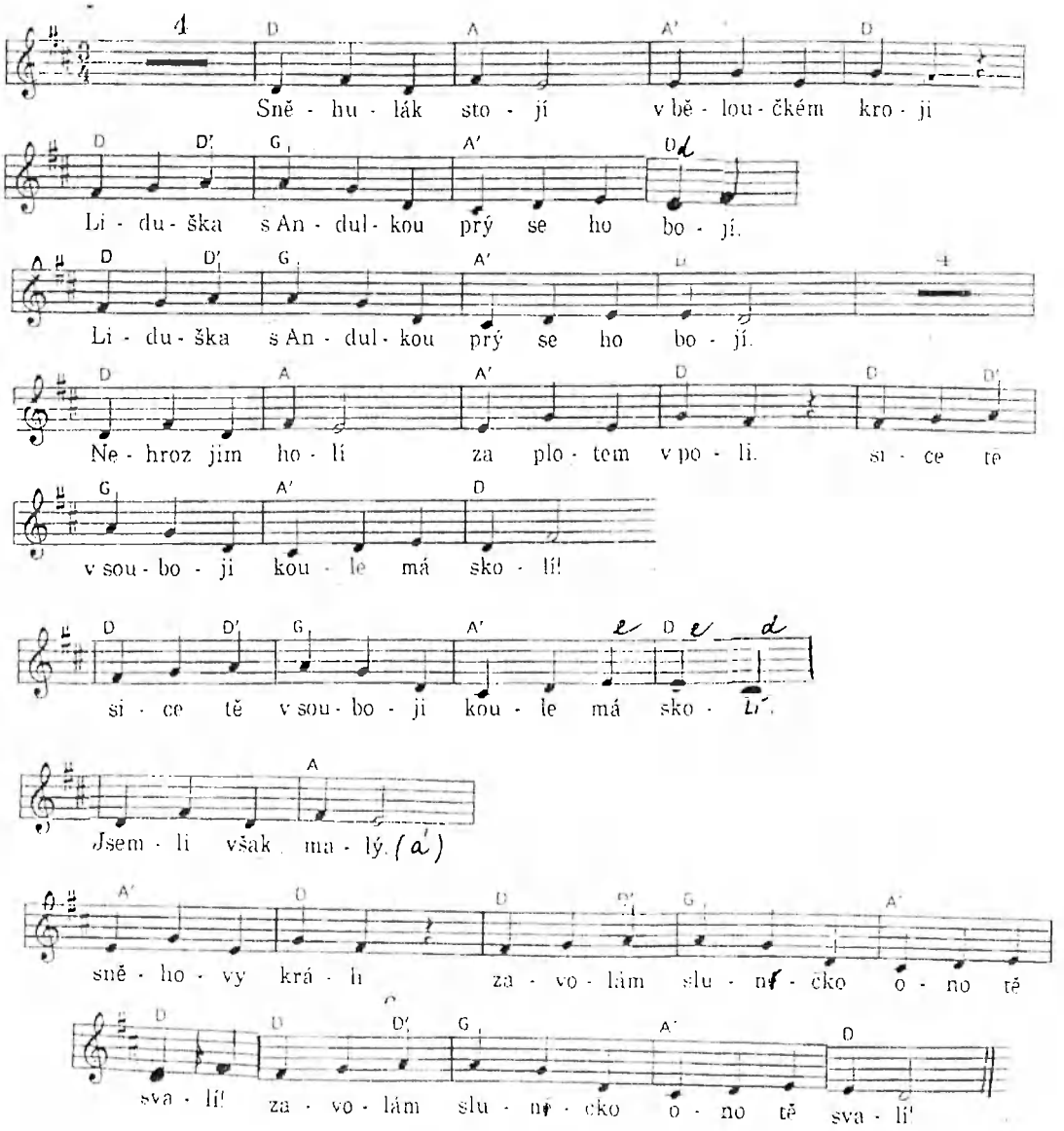

Vláček

B. Viskupová

Mírné rychle

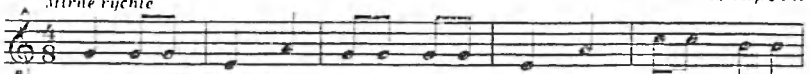

1. Kam je - de vlá - ček, kam-pak mo - to - rá - ček, ko - lem po - le
2. Kam je - de vlá - ček, kam-pak mo - to - rá - ček, ko - lem le - sa

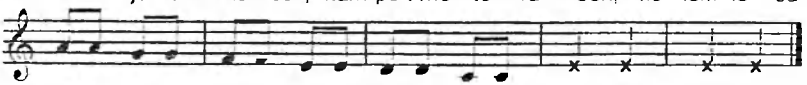

ko - lem me - ze, do tu - ne - lu už nás ve - ze, šššššššssssss.
ko - lem há - je, na - stu - pte a je - dem dá - le, šššššššššššš.

Zvonk. soprán

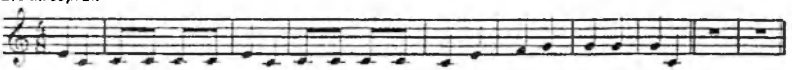

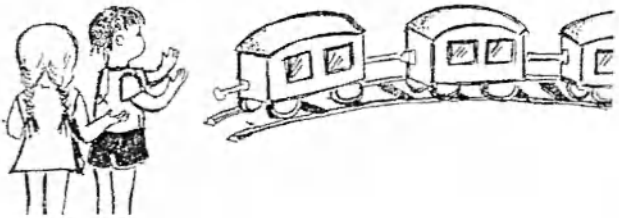

Základním pohybem je krátký přisunný krok, skrčit paže před tělem (nárazničky) - metrum 1/8 hodnot.

Pro cvičení

a)	Na celou píseň nejprve jezdí každé dítě samo volně v prostoru místnosti, potom dvojice dětí (lokomotiva + vagónek).
b)	Dvojice dětí vytvoří tunely (ve vzpažení), volně rozestavené.
1 - 6 takt	Jedna dvojice dětí jezdí jako vláček kolem tunelů, první dítě ve dvojici má skrčené paže před tělem (rovná záda).
"do tunelu"	Dvojice vjede do tunelu a ve dvoutaktové pomlce stojí a napodobuje pažemi pohyb kol lokomotivy (bočně).
7 takt	Na slova "do tunelu" podjede dvojice dětí jeden tunel, ten spadne (pustit ruce),
8 -10 takt	a zapojí se vlak.

Stále se opakuje zpěv 1. sloky písně, dokud se nezapojí do vlaku všechny děti, tvořící tunely. Zbývá-li už poslední dvojice dětí (tunel), zpívá se 2. sloka písně a na slova "nastupte a jedem dále" podjede tunelem celý vlak, poslední dvojice dětí se zapojí a v závěru celý vlak jede v rychlejším tempu hudby - nakonec vlak "zahouká" a stojí.
Při klavírním doprovodu je možno hrát píseň při opakování vždy o tón výše (děti však nezpívají). Takže píseň je v C-dur, D-dur, E-dur, F-dur atd.

Text písně k 9. hodině

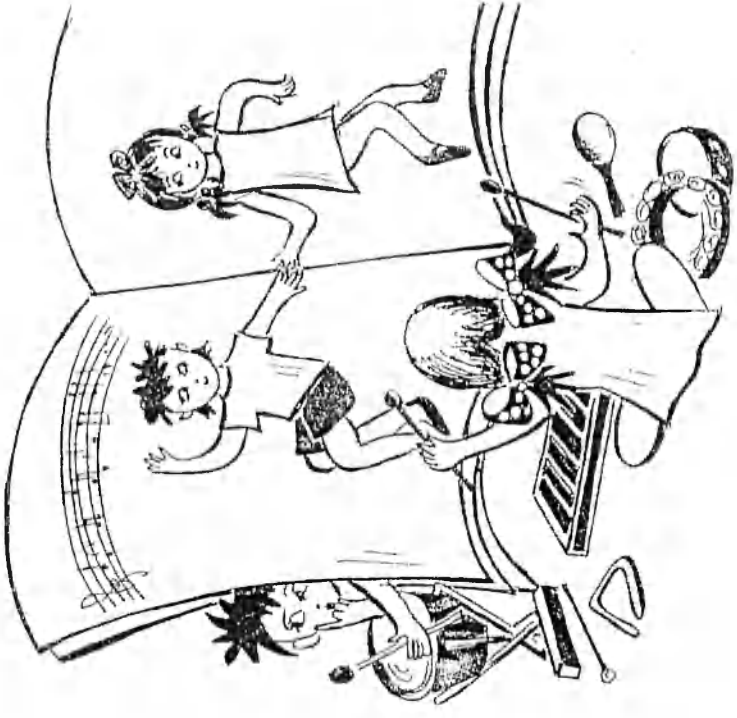

Příloha č. 3

Brána do světa Hudby na zdi ve třídě

Strašidlo Hudlyšpín - loutka na špejli

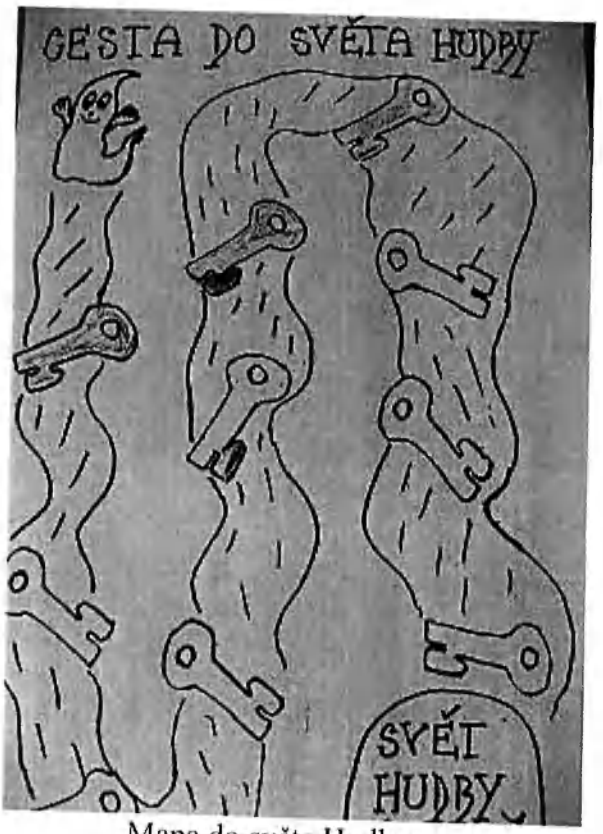

Mapa do světa Hudby

Obrazový materiál k 2. hodině

Liška - obrázek k příběhu

Datel

Obrazový materiál ke 3. hodině

Pastýři a ovce

Obrazový materiál k 5. hodině

Čert - loutka

Mikuláš

Obrazový materiál k 6. hodině

Stromek

Betlém - rozkládací

BASA

PÍŠŤALKA

DUDY

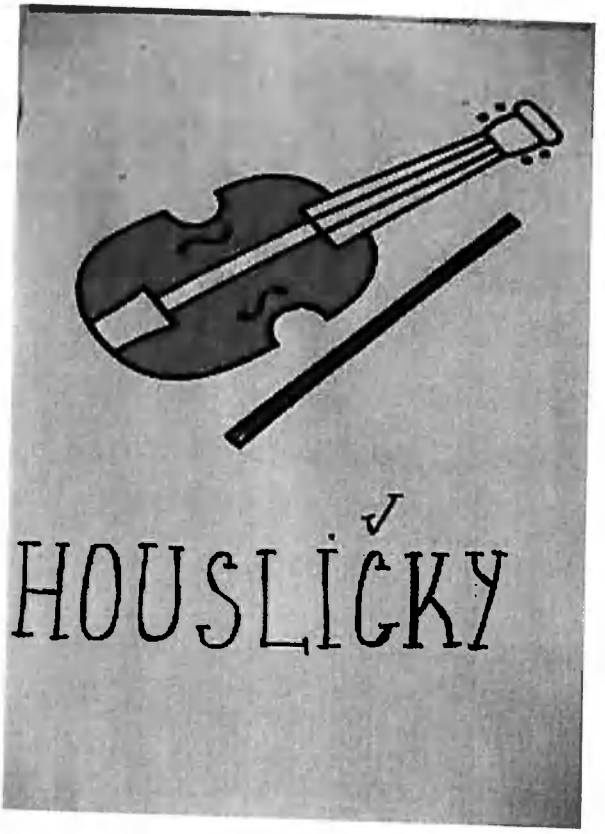
HOUSLIČKY

Obrazový materiál k 8. hodině

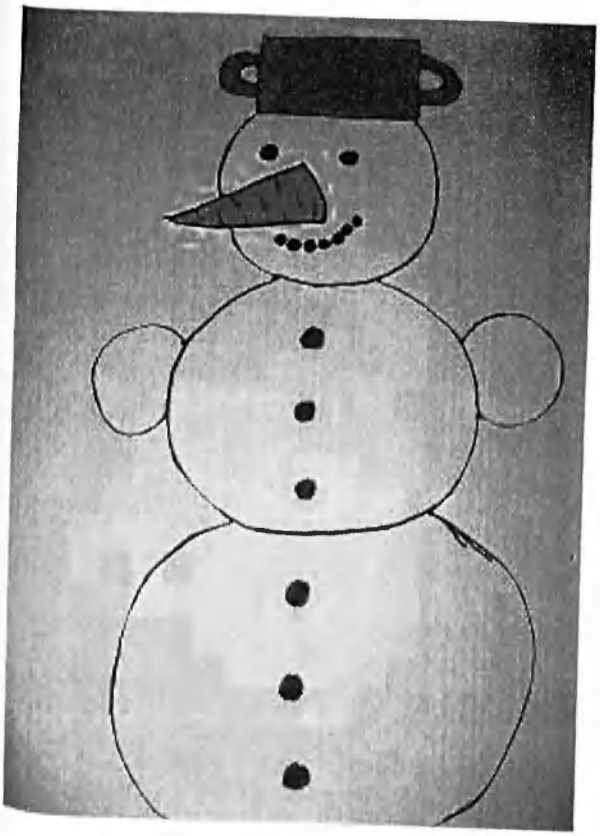

Sněhulák od dětí (pomůcka k písničce)

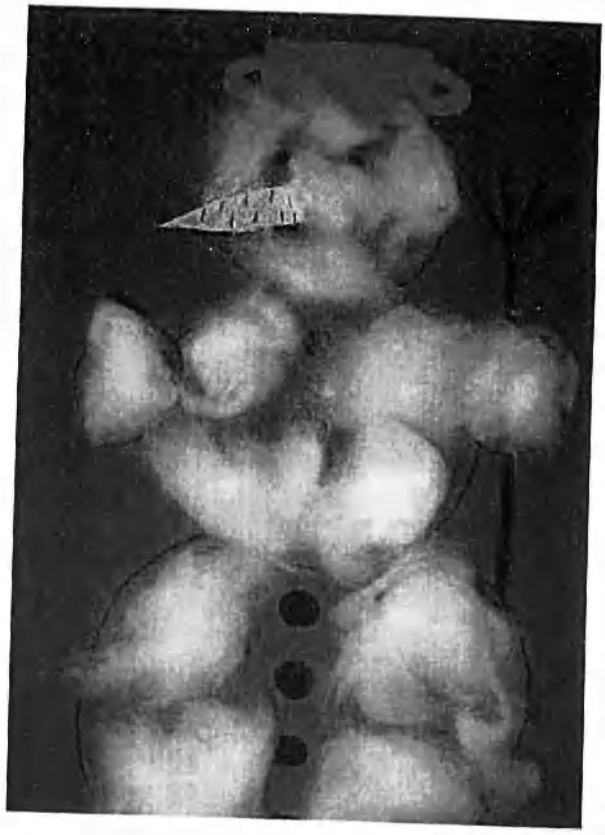

Sněhulák od Hudlyšpína

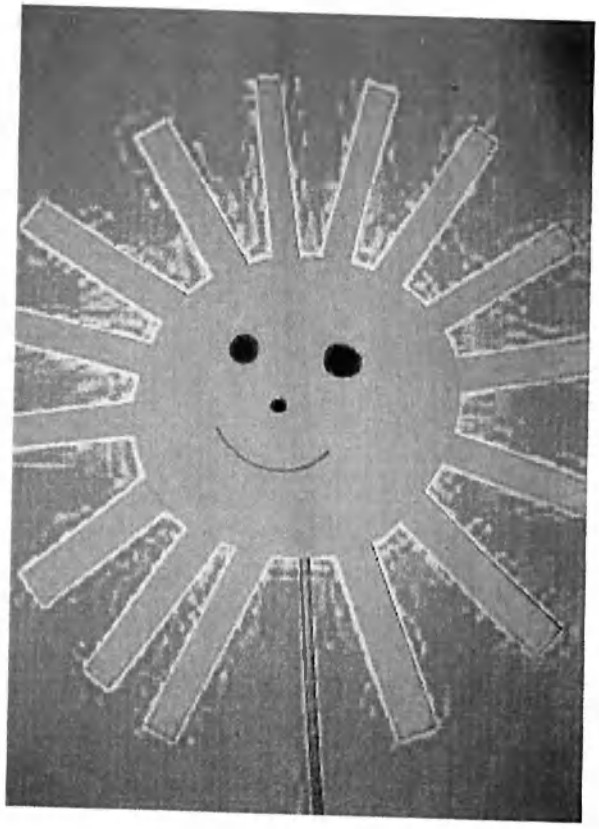

Sluníčko (pomůcka k písničce)

Obrazový materiál k 9. hodině

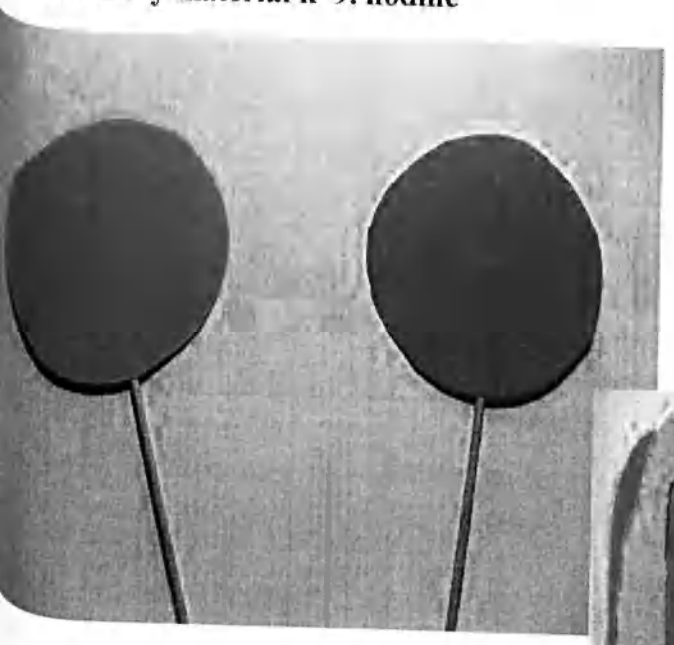

Plácačky ke hře na vlak

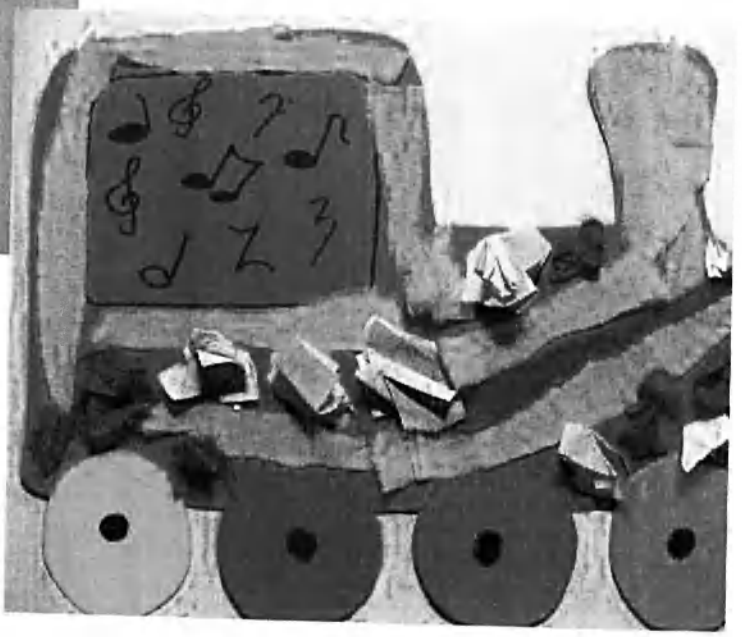

Vlak do světa Hudby

Obrazový materiál k 10. hodině

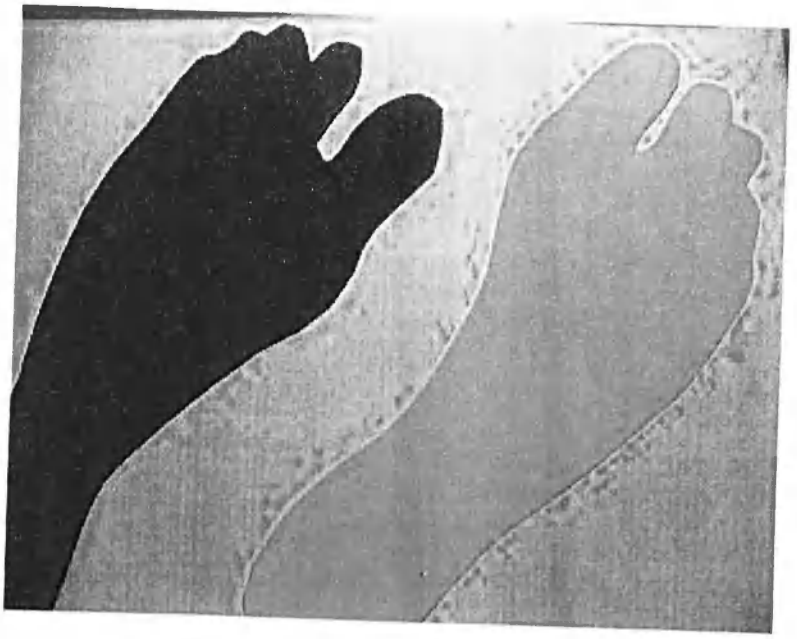

Stopy, které vedly ke stromu ve světě Hudby

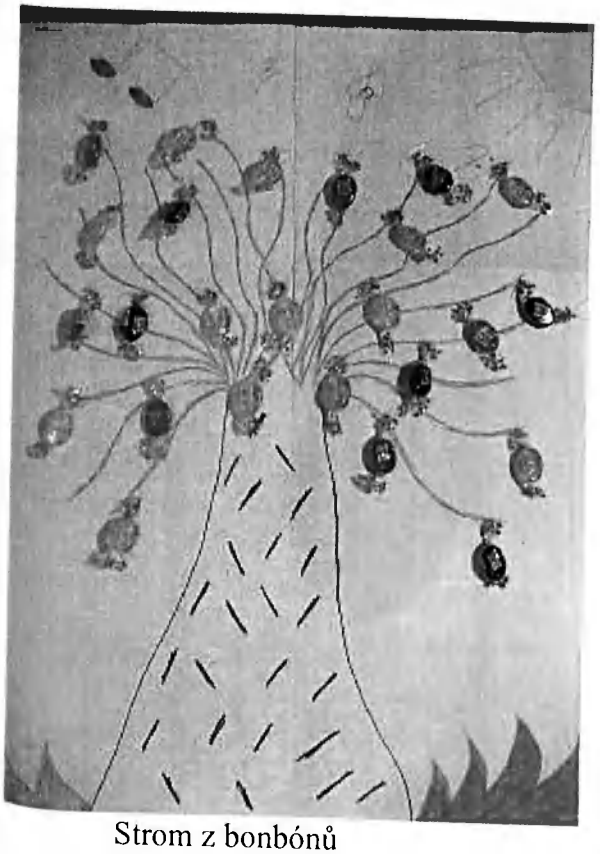

Strom z bonbónů

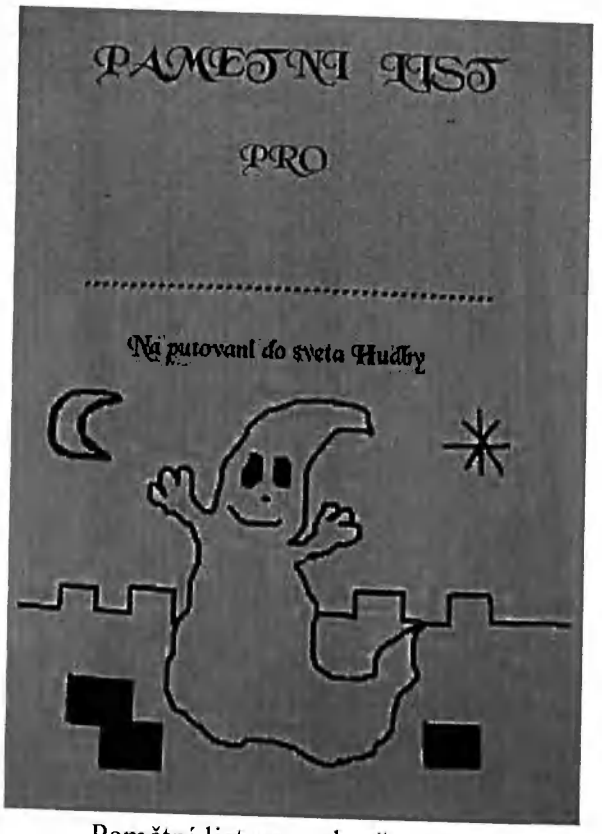

Pamětní list na rozloučenou

Příloha č. 4

Jak vypadá můj Hudlyšpín

Co viděl Hudlyšpín, když poslouchal sněhové vločky

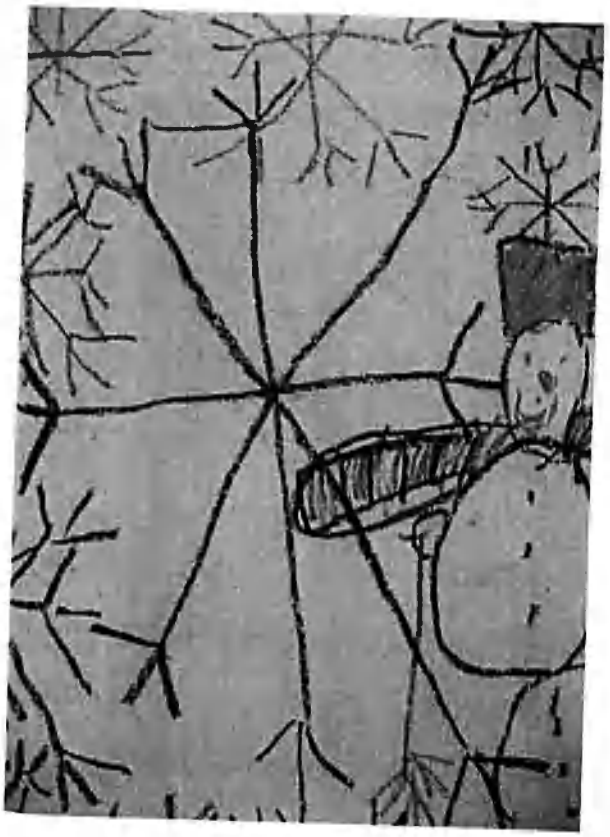

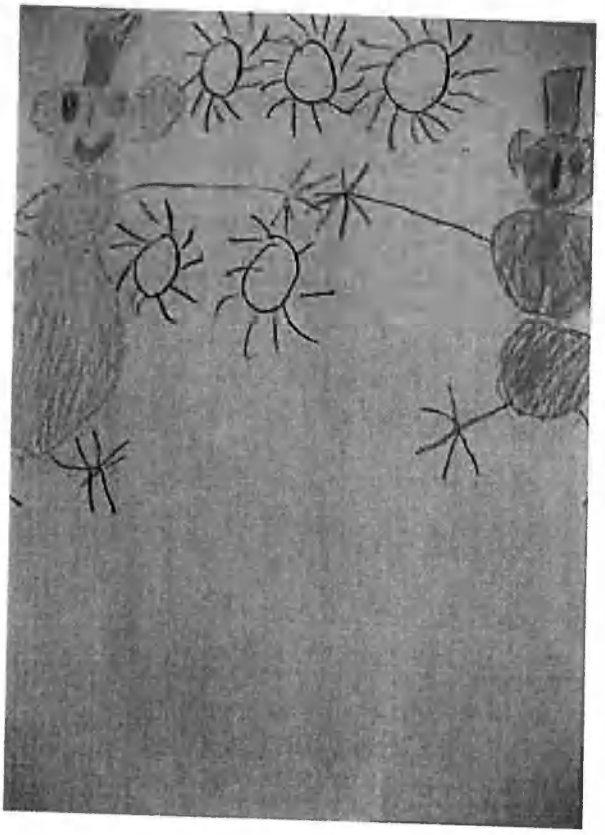

Jak to vypadá v mém světě Hudby

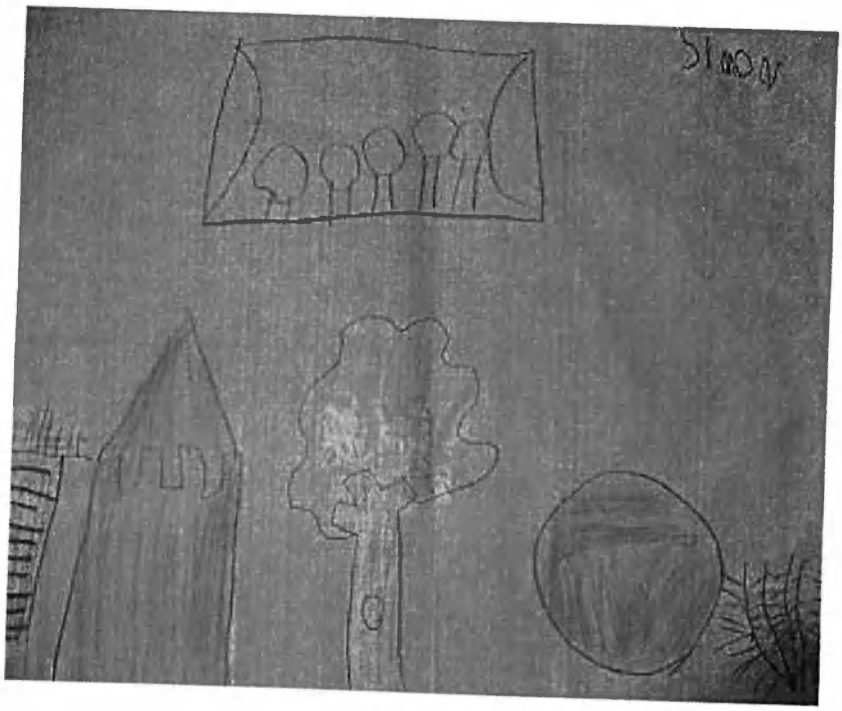

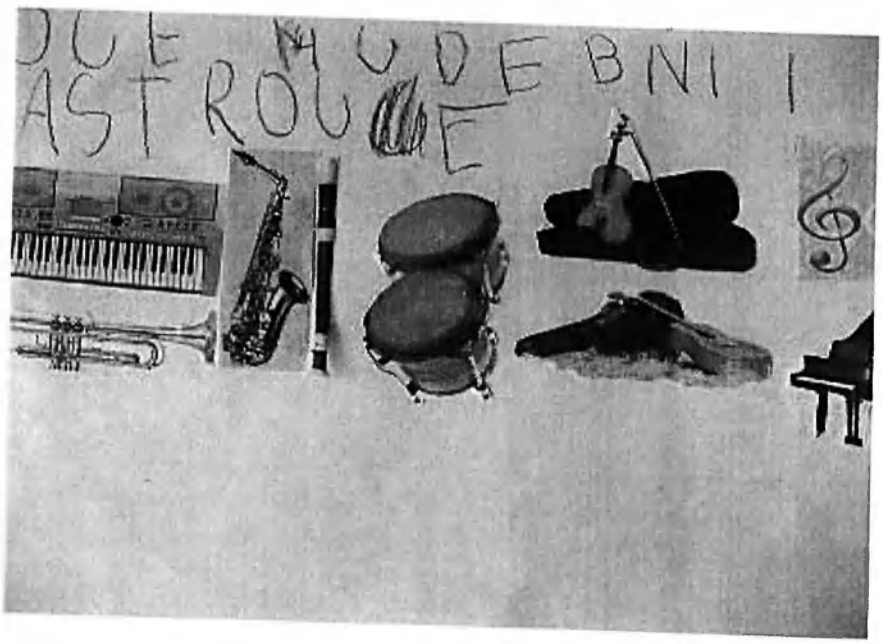

MARUŠKA
KLICKOVÁ

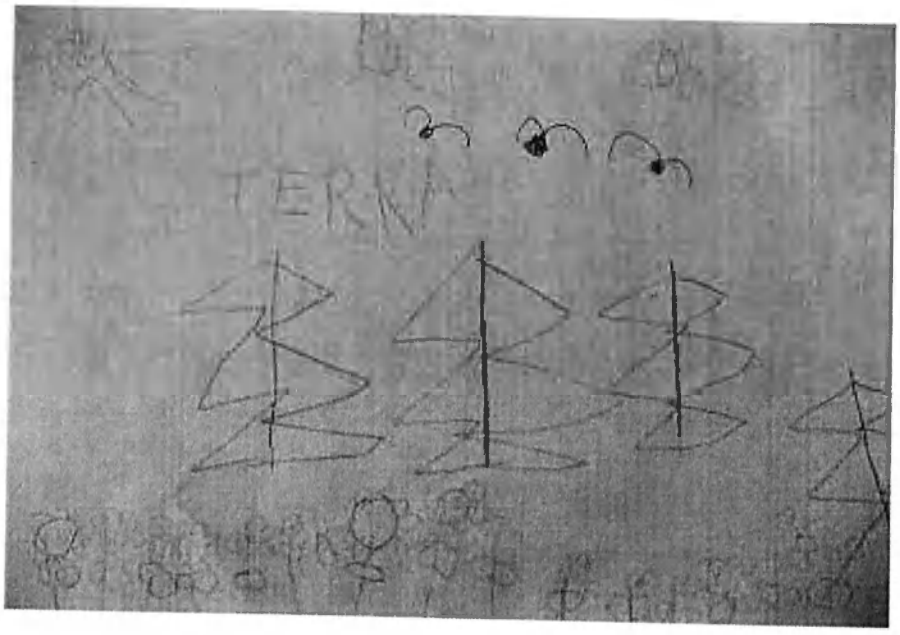
TERN